

ARGUS

de stem van sprakeloze wilde dieren

In dit nummer:

Faunabeheereenheden
Kievitseieren Grote grazers en recreanten
Europees faunabeleid Damherten

Inhoud

3

Harm Niesen. **Rapen van kievitseieren dit jaar beperkt toegestaan.** Nog steeds is het kievitseierenrapen in Friesland niet verboden. De stand van zaken op dit moment.

4

Gerard Ellenbroek. **Mevrouw de directeur.** Column

5

Harm Niesen. **Een diervriendelijke meerderheid?** Dierenwelzijn en jacht in de politiek na de Tweede Kamerverkiezingen.

6

Jan Bouterse. Onderzoek naar grote grazers: **Het zijn de ménsen die zich moeten gedragen.**

Bespreking van het rapport over de interactie tussen mensen en grote grazers in onze natuurgebieden.

8

Rita Stockmann. **Hoe blij moet de fauna zijn met Fauna-beheereenheden?** Een kritische blik op het functioneren van de Fauna-beheereenheden.

10

Leo van den Bergh. Het Europese faunabeleid: **Grenzeloos kortzichtig of onbegrensd ruimhartig?**

13

Rita Stockmann. **Jagers nieuwe Stijl.** Steeds meer nieuwigheden en high-tech oplossingen helpen de jager om zich verder te vervreemden van de natuur.

14

Harm Niesen. **Damherten in Kennemerland weer onder vuur.** Onder het mom van gevaar voor de verkeersveiligheid laait de discussie over het bejagen van damherten weer op.

15

Pauline de Jong. **Natura 2000 en de jacht.** Hoe het kan dat nog steeds het gevaar loert dat jacht in natuurgebieden weer wordt toegestaan

17

Harm Niesen. **Vogelgriep** - Niet meer dan een hype in Europa? De auteur legt uit waarom de kans dat vogelgriep in ons land iets te maken heeft met wilde vogels verwaarloosbaar klein is.

18

Harry Voss en Jan Bouterse. **Natuurgebied of jachtparadijsje.** Illegale bouwwerken en andere dubieuze zaken in een natuurgebied in de gemeente Epe.

20

Redactie. **Ergernissen over de jacht.** Meldingen over wangedrag van jagers komen de laatste tijd steeds vaker voor. In deze rubriek worden er enkele voor het voetlicht gehaald.

21

Caroline Elfferich. **Hazen in de opvang.** Waarom hazen in gevangenschap weer zo snel mogelijk de vrijheid krijgen.

23

Betty de Jong. **De buit van de VOS.** Vaste rubriek over actueel dierenleed in de media.

24

Harry Voss. Valkenburg. **Jachthutten.nl** Vaste rubriek.

Argus is het kwartaal tijdschrift van De Faunabescherming. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die ten minste €16,- per jaar betalen via postbanknummer 116072 te Renkum.

Sympathisanten betalen € 5,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-nieuwsbief.

Indien u de Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum, Postbanknummer 116072. Voor adreswijzigingen en vragen over de jaarlijkse donatie kunt u ons mailen: don-adm.dfb@hetnet.nl

Bij betaling vanuit het buitenland dient men één van de volgende codes te gebruiken:

IBAN: NL36 PSTB 0000 1160 72 en BIC: PSTBNL21.

Secretariaat

Mw.A.P.de Jong, Amstedijk Noord 135,
1183 TJ Amstelveen,

Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00,

E-mail: faunabescherming@wanadoo.nl

Penningmeester

Mw. I. v.d. Abeele, Korenbloemstraat 30, 6871 WE Renkum,
Telefoon (0317) 318487

Bestuur

I. v.d. Abeele, M.C.J. Bouterse, G.A. Ellenbroek, A.P. de Jong,
N. Koffeman, H.H. Niesen, R. Stockmann, M.Thieme,
S.H.D.Voss.

Medewerkers

Leo van den Bergh, Jan Bouterse, Gerard Ellenbroek,
Pauline de Jong, Harm Niesen,

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn,
Telefoon (055) 360 360 6, E-mail: ga.ellenbroek@chello.nl

Website

www.faanabescherming.nl

Lay-out

Van Berkum Graphics, Zwaag

Druk

Drukkerij Hooiberg, Epe

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de FaunaKnipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van € 8,- per jaar op postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie

De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Schelfhoutplantsoen 10, 1701 NG Heerhugowaard.

Doelstelling

De Faunabescherming is een niet-gesubsidieerde, landelijke vrijwilligersorganisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid.

De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van onderzoek en het bekendmaken van onderzoeks-resultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Rapen van Kievitseieren dit jaar beperkt toegestaan

HARM NIESEN

Vorig jaar om deze tijd gingen wij er van uit, dat in de herfst van 2006 de rechtbank in Leeuwarden tot een definitieve uitspraak zou zijn gekomen over de nieuwe, sterk beperkte mogelijkheden om in Friesland nog kievitseieren te mogen rapen. Maar helaas, de zitting is pas gepland op 31 mei van dit jaar..... En dus heerst er deze maand maart een soort wapenstilstand. Wij kunnen in feite geen acties ondernemen tegen de naar onze stellige overtuiging nog steeds zeer schadelijke activiteiten van de leden van de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten. Het lijkt een forse verbetering. Er mogen hoogstens 6900 eieren worden geraapt tegenover de 26.000 die er vroeger - volgens opgave van de BFVW - in Friesland werden geroofd. In werkelijkheid zal het getal gemakkelijk veel hoger kunnen uitvallen. Niet alleen omdat er op uitgebreide schaal geraapt wordt zonder het officieel verplichte eierzoekpasje, maar ook omdat er tijdens het raapseizoen geen enkele vorm van controle op het totale aantal geraapte eieren kan plaatsvinden. In een voorjaar dat zo zacht uitpakt als - zoals het er nu naar uit ziet - het huidige, zal ook volgens de provinciale Friese berekeningen het aantal van 6900 zeker overschreden worden. Jammer genoeg net na de zitting van de rechtbank in Leeuwarden verscheen vorig jaar het rapport Weidevogels en Predatie van SOVON en Alterra. Ons eerdere standpunt, dat juist de eerste legsels van de kievit van het grootste belang zijn, wordt daarin nog eens extra benadrukt. Niet alleen zijn de eerste eieren zwaarder dan de latere en leveren alleen de eerste legsels kuikens op, die al in het volgende voorjaar tot broeden kunnen komen, de eerste legsels blijken ook veel en veel minder "last" te hebben van predatie. Niet dat wij ons daar zulke zorgen om maken. Predatie is letterlijk de meest natuurlijke zaak van de wereld, maar de weidevogelbeschermers die zeggen dat het zo'n probleem is, zou het aan het denken moeten zetten. Minstens zo belangrijk is de duidelijke conclusie die het rapport trekt over de efficiëntie van het werk van de weidevogelbeschermers: die leidt tot meer verstoorde legsels dan welke predator ook! Weidevogelbeschermers zijn schadelijker voor de weidevogels dan vossen: 30 tot 35% van alle legsels gaat verloren door het zoeken en markeren van nesten. Vooral doordat kleine en grotere roofdierjes - hermelijn, steenmarter, bunzing, vos, rat, hond, etc. - de sporen van de mensen feilloos weten te volgen. De aanbeveling luidt dan ook uitsluitend in uiterste noodzaak naar de nesten te gaan zoeken. Bijvoorbeeld als er veel koeien in een wei lopen of als een akker intensief wordt bewerkt en het nest even wordt weggehaald en vervolgens weer terugggelegd. De in Friesland zo opgehemelde "nazorg" werkt dus averechts en is misschien nog wel schadelijker voor de kievit dan het rapen van de eieren zelf. Maar noch de betrokken eierrapers, noch de provinciale bestuurders zullen daar boodschap aan hebben. Ze hebben weliswaar zelf meegewerkt aan het onderzoek, maar het rapport is geschreven door wetenschappers, achter een bureau, en daar hebben die echte ervaringsdeskundigen een diepe minachting voor. Je moet wat doen om je geweten te sussen.

Mevrouw de directeur

Voor het februari-nummer van de 'De Nederlandse Jager' (tja...) wist de redactie van het blad de directeur van het Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen, Mw. Janine Pijl, te strikken voor een interview. Aanleiding voor het interview met mevrouw Pijl vormde de recente 'omarming' van de Stichting Game Fair door het Geldersch Landschap. Wat we ons bij die omarming precies moeten voorstellen weet ik niet en het kan me eigenlijk ook niet zo veel schelen ook. Waar het om gaat is dat een organisatie, die zich ten doel stelt natuur en landschap in Gelderland te beschermen, zich niet zou moeten laten verleiden tot een verbintenis, in welke vorm dan ook, met de Jachtkermis van de Game Fair. Maar kennelijk denkt het Geldersch Landschap bij monde van mevrouw Pijl daar anders over. In plaats van beschermen of behouden is het sleutelwoord voor Pijl 'beheer'. Nou, daar lust de redactie van het genoemde blad wel pap van. Vooruitlopend op het interview zet zij dan ook vast de toon: "Er zijn vele visies op beheer, variërend van (...) het idioom van Volkert van der G.-achtigen tot de Haagse betonlobby. Daarbij lijkt ratio niet altijd in de juiste balans met de emotie." En zo volgen er nog een paar cliché's, die het altijd goed doen in jagerskringen. Maar wat dat betreft, staat ook mevrouw de directeur haar mannetje. Allereerst mag ze haar visie geven op beheer. Na een uitgebreide uitleg over wat het Geldersch Landschap precies verstaat onder beheer, waarbij termen als 'biodiversiteit', 'ouderwetse landbouw' en 'cultuurhistorisch waardevolle manieren van doen' vallen, probeert de interviewer snel "Zo-als ... jacht?" En ja hoor, beet: "Ja, zeker, wij wijzen jacht niet principieel af. Het hoort erbij. Ons streven is om de jacht in onze terreinen op een wat conservatieve manier in stand te houden." Gelukkig heeft ze het hierbij niet over jagers die "wild uitzetten voor een mooi tableau" maar over de "professionele jacht, die met kennis van en liefde voor de natuur wordt

uitgeoefend. Onze jagers zijn onze ogen en oren in het veld." Zo gaat het gebabbel nog even door en tenslotte komen we dan toch weer uit op het bambi-voel van iedereen, die het *niet* zo op heeft met de jacht: "Sentiment en doctrine lijken vaak zwaarder te wegen dan kennis van zaken en een rationele aanpak. Ik noem dat de stadse benadering." en "De stedeling moet leren dat zijn waarden anders zijn dan die in het landelijk gebied." Opvallend is de tegenstrijdigheid die voortdurend in het betoog van mevrouw Pijl naar voren komt. Mensen die tegen de jacht zijn, komen uit de stad en hebben geen verstand van de natuur. Mevrouw de directeur komt zelf óók uit de stad, uit Rotterdam nota bene, maar zegt hautain over zichzelf: "Zo zie je maar dat je ook in de stad gezond verstand kunt ontwikkelen." Ik kom daar straks nog graag even op terug.

En dan de kritiek die de directeur van het Geldersch Landschap, met een jaloerse blik op de grotere, landelijke natuurbeheersorganisaties, heeft op het feit dat deze laatste teveel gebruik maken van externe krachten: "het is me een gruwel dat wat ze doen, niet eens door eigen mensen gebeurt". Want wat lezen we in de inzet bij hetzelfde artikel over de stichtingen Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen: Er werken 90 beroepskrachten, 60 seizoensarbeiders en 350 vrijwilligers. Als ik het goed heb uitgerekend, komt dat neer op 18% eigen personeel. Niet echt een reden om hoog van de toren te blazen dat je het "met eigen mensen" doet.

Merkwaardig maar gezien het bovenstaande niet echt verbazingwekkend in Pijl's betoog is haar opmerking over het "gebrek aan contact tussen boer en eco-loog". Iets waaraan ze zich mateloos zegt te ergeren en wat zij wijt aan de wetenschapper, die zich in haar ogen gedraagt "alsof theoretische kennis van een hoger niveau is dan de kennis van de man die de hele dag in de natuur zit". Zou dat het criterium zijn? Ik ken heel veel mensen die elke dag in de trein zitten, maar die echt niet weten hoe zo'n ding werkt. Ik ken heel veel mensen die dagelijks autorijden maar geen idee hebben wat er zich onder de motorkap bevindt. Ik ken ook heel veel mensen die urenlang achter de computer zitten maar nog nooit van bits en bytes hebben gehoord.

In de praktijk is het trouwens juist andersom: Het is de man in het veld, de jager, die zich neerbuigend uitlaat over onderzoekers met name als zij conclusies trekken die hem niet goed uitkomen. Het is de jager, die zijn gebrek aan ecologische kennis compenseert door zo hard mogelijk te roepen dat de ander er niets van begrijpt. En het blijkt helaas ook de jager te zijn, die met zijn mooie praatjes over tradities en liefde voor de natuur mevrouw de directeur heeft weten te strikken zich voor zijn jachtkarretje te laten spannen. Misschien moeten we het in dit verband toch nog eens even over dat "gezond verstand" hebben...

Gerard Ellenbroek

Een diervriendelijke meerderheid?

HARM NIESEN

Het lichte optimisme uit de vorige column is nog niet helemaal verdwenen: Schreijer-Pierik is nog geen minister van LNV geworden. Maar of de nu aangestelde mevrouw Verburg, natuurlijk ook weer CDA, zich principieel anders zal opstellen ligt bepaald niet voor de hand. De belangrijkste kwalificatie die over haar in de media verscheen was "boerendochter". Dat doet het ergste vrezers. Maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat een andere politieke gezindheid bepaald geen garantie is voor een diervriendelijker beleid. De PvdA heeft noch bij de ministers, noch bij de kamerleden iemand die enige binding met natuur of wilde fauna heeft. Waarom de heer Waalkens tot tweemaal toe tot dierenbeschermers van het jaar wordt gekozen zal wel een reden hebben, maar heeft in geen geval iets te maken met zijn belangstelling voor of kennis van de Flora- en faunawet. Vooral dankzij de PvdA worden onze nationale natuurreservaten weer jachtparadijzen. Want plezierjacht is volgens hen niet hinderlijk voor de natuur. Uiterst merkwaardig als je bedenkt dat landbouwers, Faunafonds, jagers, regering en kamers jacht beschouwen als het ultieme middel om dieren te verjagen. Laten we, nu we toch bezig zijn, de andere partijen ook maar even onder de loep nemen. Te laat voor de statenverkiezingen,

maar altijd nuttig om in gedachten te houden. Derde partij in de regeringscoalitie, de ChristenUnie, was ooit tamelijk diervriendelijk. Daar is niet veel van over. Net als de PvdA mag er van hen in natuurgebieden worden gejaagd. En meer in het algemeen worden jagers als zeer nuttig ervaren. De meeste van hun eigen noodzaak overtuigde jagers mogen in de boerengelederen van het CDA schuilen, de echte jagers met een niet te onderschatten invloed in alle geledingen van de maatschappij, vinden we uiteraard bij de WD. Hoewel zich in die partij zeker ook pragmatische anti-jagers ophouden, leggen die het, als het er echt op aan komt, af tegen de jagerselite in de partij. De eerlijkheid gebiedt te zeggen echter op te merken dat sommige VVD-ers zich in sommige provincies en gemeenteraden diervriendelijk opstellen, maar dat geldt in meer of mindere mate voor de eerder genoemde partijen ook. GroenLinks mist sinds het vertrek van Marijke Vos uit de 2^e Kamer zoals alle bovengenoemde partijen een echt bevlogen en deskundige fractiespecialist. En misschien is het te wijten aan nogal persoonlijke ervaringen, maar de manier waarop de natuurgedeputeerde van GroenLinks in Noord-Holland, in samenspraak nota bene met mevrouw Schreijer-Pierik en de LTO, natuur- en faunabeschermers aan de schandpaal meent te

moet nagelen als lieden waarmee je vooral niet in overleg moet treden, doet vermoeden dat het woord Groen maar snel uit de naam verwijderd moet worden. D66 heeft betere tijden gekend. En dan doelen we nog niet eens op het aantal aanhangers, maar vooral op haar standpunten. Ooit één van de belangrijkste voorvechters van natuurbehoud zonder jagers, worden deze nu toch vooral als noodzakelijk gezien. "De natuur in Nederland kan nu eenmaal niet zonder jacht" beweerde Boris van der Ham nog niet zo lang geleden. En de D66 gedeputeerde in alweer Noord-Holland is nog steeds overtuigd van het nut van de bestrijding van muskusratten. Hij wil alleen nadenken over een snellere dood van de gevangen dieren. SP en Partij voor de Dieren zijn de enige partijen die de toch zo voor de hand liggende ideeën over een verantwoord faunabeheer lijken na te streven. Sinds de kamerverkiezingen van november jongstleden lijkt de aandacht voor het onderwerp dankzij hen duidelijk te zijn toegenomen. Maar werkelijk veranderd is er nog niets. Stemmen op de juiste partij blijkt nog geen garantie te zijn voor een goed beleid. Hou de Staten de komende tijd in de gaten! Zij bepalen in hoge mate hoe er met de wilde fauna wordt omgegaan.

Onderzoek naar grote grazers

Het zijn de mensen die zich moeten gedragen

door Jan Bouterse

Sinds eind jaren tachtig worden grote grazers in Nederlandse natuurgebieden ingezet. Hoofddoel: door hun begrazing moeten deze dieren zorgen voor een meer gevarieerde begroeiing. Vergrassing en opslag van bomen en struiken in hei en duin kan door de inzet van grote grazers worden teruggedrongen. Het gaat hierbij om Schotse Hooglanders (bruin, lange horens), Gallowayrunderen (harig zwart, geen horens), Heckrunderen (de teruggefokte oeros met een gladde zwarte of bruine vacht en grote horens) en Konikpaarden. In totaal telt Nederland ca. 8000 grazers in 150 natuurgebieden. Op de 5000 hectare van de Veluwezoom lopen het hele jaar door drie grote kuddes met elk evenveel koeien als stieren, een paar kleine groepjes jonge stieren en nog een paar eenzame, oude exemplaren rond.

Ontmoeting met publiek

De terreinbeheerders zijn gewend aan 'hun' grote grazers, maar hoe gaat het wanneer het publiek deze dieren tegenkomt? In de Veluwezoom bij Arnhem heeft de Wageningse studente Simone van den Boogaart vorig jaar een afstudeerproject gedaan naar de interactie tussen Schotse Hooglanders en mensen. Over de runderen valt feitelijk niets vreselijks te melden: "Het zijn heel rustige dieren, ze schudden hooguit wat dreigend met de kop, maar eigenlijk negeren ze de meeste wandelaars." De onderzoekster was eerder verbaasd over het gedrag van de mensen. Terwijl ze met een vader stond te praten, liep zijn kind van vier op een enorme stier af. De vader liet het gewoon gebeuren. Ze hadden achter hun huis ook een weiland met runderen, dus zijn kinderen waren niet bang, zei hij. "Dat mensen helemaal geen gevaar zien, vind ik vrij schokkend". In de afgelopen 25 jaar hebben in alle 150 (!) gebieden met grote grazers zo'n 20 ongevallen plaatsgevonden, waarvan vijf met ernstige gevolgen. In 2000 werd een peuter gebeten door een Konikpaard en in 2004 ging een 72-jarige mevrouw op de horens van een Hooglander. Een Duitse toerist overleed in 2005, maar het is niet duidelijk of de runderen de oorzaak waren van zijn hartaanval. Er is ook wel eens een hond door de grazers aangevallen, maar achteraf bleek dat een andere hond de dag ervoor voor onrust had gezorgd.

Waarschuwborden

Volgens Harm Piek van Natuurmonumenten valt het aantal ongelukken erg mee. Zeker wanneer je deze ongelukken afzet tegen de 22.000 ongevallen die jaarlijks onder wandelaars plaatsvinden of tegen de 15.000 mensen die te maken krijgen met een geïnfecteerde tekenbeet (ziekte van Lyme). Maar Natuurmonumenten neemt haar verantwoordelijkheid. Daarom hangen er overal waar grazers rondlopen waarschuwborden. Het is verboden de dieren te voeren en aaien is helemaal uit den boze. Wandelaars dienen 25 meter afstand te houden, geen kuddes te doorkruisen en honden aan te lijnen. Bij de Carolinahoeve heeft Natuurmonumenten een wandelroute verlegd. Eerst liep deze langs een bommenrij waaronder de runderen in de zomer graag lagen te herkau-

wen. Simone van den Boogaart: "De dieren zijn gewend aan bezoekers in de buurt van de Carolinahoeve. Pas als je op acht meter afstand komt, kijken ze op en ze laten je zelfs tot twee meter naderen voordat ze gaan dreigen. Maar hun gedrag blijft onvoorspelbaar. Als het misgaat kom je niet gemakkelijk weg". Zelf moest de onderzoekster zich maar één keer uit de voeten te maken voor een grote koe die als tante op de kleintjes lette en die na drie kwartier genoeg had van alle proefjes.

Bovenstaande informatie was te lezen in een artikel in Trouw van 1 februari 2007. Een paar dagen later meldde een boswachter van het Nationale Park Veluwezoom in NRC-Next nog een paar merkwaardige zaken. Ouders die hun kind op de rug van een grote grazer zetten, hun honden tegen de koeien ophitsen of met stenen gooien. Mijn indruk bij het lezen van dit soort zaken is dat veel mensen geen idee hebben van de hoogte zijn van het gedrag van half of geheel verwilderde runderen. Een verwilderde kat of niet-sociaal opgevoede hond laat meestal direct merken dat je niet in de buurt moet komen, vraag maar aan de eerste de beste dierenambulancemedewerker. Paarden, dus ook de Konikpaarden, zijn in het algemeen schichtiger dan koeien en dan gedraag je je in hun nabijheid vanzelf wel voorzichtig. Maar bij een groepje Schotse hooglanders dat vredig ligt te herkauwen, heb je niet automatisch de neiging om er in een grote boog omheen te lopen.

Schotse Hooglanders grazen in het Nationaal park Veluwezoom. Foto: Gerard Ellenbroek.

Konikpaarden, de grote grazers in het gebied rond de Bizonbaai in de Ooijpolder bij Nijmegen. Foto: Gerard Ellenbroek.

Dynamiek

Toen ik in de jaren '70 in Wageningen colleges bosbouw en natuurbeheer volgde, was er nog geen sprake van het inzetten van grote grazers in natuurgebieden. In tegendeel. Wij leerden dat begrazing in het verleden juist de oorzaak was geweest van grote problemen, zoals het ontstaan van zandverstuivingen en instabiele duinen. Inmiddels zijn de inzichten veranderd. De zandverstuivingen worden als bijzondere natuurgebieden gekoesterd. De zure (stikstofrijke) regen heeft ervoor gezorgd dat deze zandverstuivingen en ook andere voedselarme vegetaties (heide, hoogveen, blauwgraslanden, eiken-berkenbossen) sterk zijn aangetast. Dat is te zien aan veranderingen in de humuslaag en dat heeft grote gevolgen voor de flora (vergrassing) en daardoor ook voor de fauna. Wanneer er niet drastisch wordt opgetreden, verstikt de natuur. Wat nodig is, is vergroting van de dynamiek. Maaien en afvoer van het maaisel is niet genoeg. Er moet gegraasd en gegeten worden. De runderen poepen de voedingsstoffen op andere plekken weer uit en daardoor komt er meer variatie in voedselrijkdom in de bodem van het betreffende natuurgebied komt. Bovendien komen op de uitwerpselen af insecten af. Daardoor worden weer vogels aangelokt, enzovoort.

Doodgaan

Dit zijn allemaal positieve aspecten van het inzetten van grote grazers in natuurgebieden en je zou daarbij ook nog kunnen noemen dat wat er met deze dieren gebeurt als ze in

de terreinen zijn komen te overlijden: het afbraakproces lokt aaseters van wilde zwijnen tot raven, maar ook andere vogelsoorten en vele insecten. Over dat doodgaan van de grote zoogdieren bestaat wat discussie. Boeren, jagers maar ook mensen uit kringen van de dierenbescherming vinden vaak dat je moet ingrijpen opdat de grote grazers niet onnodig lijden en er geen kadavers in het veld komen te liggen (vanwege stank en verspreiding van ziektes en ook vanwege wetgeving). Het is echter niet zo dat, wat veel mensen denken, in 'echte' natuurgebieden steeds roofdieren rondlopen die zieke of verzwakte prooidieren tijdig uit hun lijden verlossen. Onderzoek heeft aangetoond dat ook op de Afrikaanse savannes een groot aantal dieren (tot 80%) niet door roofdieren, maar door uitputting, ongelukken of ouderdom aan zijn einde komt. Hoe het ook zij, de discussies hebben ertoe geleid dat terreinbeheerders in Nederland in extreme situaties (langdurige kou, droogte of wat dan ook) dieren die de omstandigheden duidelijk niet zullen overleven, uit hun lijden verlossen. Het is mij echter niet bekend om hoeveel exemplaren het daarbij gaat of wat bijvoorbeeld in de Oostvaardersplassen de verhouding is tussen geschoten en door een oorzaak overleden dieren. Waar het geen overlast geeft, is het de praktijk om dode dieren in de natuur te laten liggen.

Evaluatie

Wat begonnen is als een experiment, is nu een gangbare praktijk in veel natuurgebie-

den. Kennelijk zijn de terreinbeheerders heel tevreden over het inzetten van grote grazers en zijn zij van oordeel dat op die manier een aantal doelen wordt bereikt. Maar waar gaat het om? Symptoombestrijding soms? Verruiging van duinterreinen komt mede door de geregelde uitbraak van ziektes onder konijnen, die hier mede door menselijk ingrijpen zijn gekomen en waarvan je toch wel mag zeggen dat diezelfde mensen tegen deze ziektes opvallend weinig actie hebben ondernomen. En nu we het toch over de duinen hebben: In de Amsterdamse Waterleidingduinen zijn Drentse heideschappen ingezet om de Amerikaanse vogelkers terug te dringen. Men zegt dat de schapen daarmee succes hebben, maar waarom worden deze dieren dan niet in veel andere natuur- of bosgebieden in Nederland ingezet, waar die Amerikaanse vogelkers ook massaal groeit? Maar wat ik mij daarbij afvraag: worden ook niet andere, juist zeldzame, planten door de schapen verorberd? Je hoort zo weinig van monitoring van begrazingsprojecten. Houdt men ter controle stukjes terrein afgesloten voor de grote grazers, zodat een vergelijking mogelijk is tussen begraasde en onbegraasde delen? En verder: wat is de invloed van de grote grazers op het gedrag en de ontwikkeling van andere, meer 'wilde' dieren, zoals edelhert, damhert, ree en eventueel wild zwijn, maar ook konijnen en andere kleine graseters? Met vragen als deze wil ik niet de begrazingsprojecten afkeuren, maar wel mijn vrees kenbaar maken over de omvang en kwaliteit van de wetenschappelijke onderbouwing en begeleiding. Er zijn zo weinig betrouwbare populatiebiologische gegevens bekend over inheemse dieren waarop in Nederland wordt gejaagd. Daar moeten de grote grazers nu niet als stiefkindje bijkomen.

Maar nu terug naar het beginthema: het gedrag van mensen ten opzichte van de grote grazers. Dat is zeker te beïnvloeden door een goede en regelmatige voorlichting. Hebben waarschuwings- of verbodsbordjes enige zin? Verbodsbordjes werken soms als een rode lap op een stier, dus averechts, omdat ze tegen het 'vrijheidsgevoel' ingaan dat de mensen juist in de natuur willen ervaren. Bovendien wordt in Nederland weinig gecontroleerd en gecorrigeerd, ook (of juist?) in natuurterreinen. Als dat wel gebeurt, voelt iedereen zich wat ongemakkelijk, zowel de boswachter als een terreinbezoeker.

Een kritische blik

Hoe blij moet de fauna zijn met Faunabeheereenheden?

door Rita Stockmann

Op 1 december 2006 ontving minister Veerman van LNV in Natuurpark Lelystad uit handen van voorzitter J.H.J.Kievit van De provinciale Landschappen, het rapport "Balanceren in het faunabeheer", een evaluatierapport over het functioneren van de provinciale Faunabeheereenheden (FBE). Het rapport, dat de uitwerking is van een enquête gehouden onder een geselecteerde groep van leden van de verschillende Faunabeheereenheden, ademt, hoe kan het ook anders, een sfeer van grote tevredenheid over de eigen organisatie.

De samenwerking in Faunabeheereenheden tussen Natuurmonumenten en jagers verhindert niet dat jagers een hoogzittende richting Lampenhoek, een waardevol houtwallengebied van Natuurmonumenten in Gelderland. Foto: Rita Stockmann.

Het ontstaan van de Faunabeheereenheden (FBE's)

Aanvankelijk lag het in de bedoeling in de Flora- en faunawet de al bestaande en door de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) opgerichte en statutair aan hen verbonden Wildbeheereenheden (jagersclubs dus) uit te breiden met natuur- en dierenbeschermingsorganisaties. De politiek wilde dit wel maar zowel jagers als natuurbeschermers voelden daar niets voor. Gaande het wetgevingstraject werd ervoor gekozen om een nieuwe laag aan te brengen tussen de beleidsverantwoordelijke overheid (provincie) en uitvoerenden, de Wildbeheereenheden (jagers). De nieuw bij wet ingestelde Faunabeheereenheid moest een samenwerkingsverband zijn van jachthouders. Daarmee worden bedoeld terreinbeherende organisaties, grootgrondbezitters, in Wildbeheereenheden georganiseerde jagers en boerenjagers, kortom, organisaties die tenminste 40 ha grond bezitten of pachten en die daarmee jachtgerechtigd zijn.

De Faunabeheereenheden worden geacht de provincie te adviseren inzake fauna-aangelegenheden en schadebestrijding en daarnaast stellen ze de faunabeheerplannen op. Inmiddels dienen ze ook als doorgeefluik voor onder andere ontheffingen om dieren te schieten en zijn ze coördinator van verplichte terugmeldingen van geschoten dieren aan de provincie. Tot tevredenheid van de KNJV blijven de door hen opgerichte Wildbeheereenheden wat zij altijd al waren, namelijk plaatselijke jagersclubs. In feite heeft de wetgever door te eisen dat de leden van

de Faunabeheereenheden jachtgerechtigd moeten zijn, de jagers niet alleen de vrije hand gegeven, maar daarmee iedereen uitgesloten die geen geweer draagt. Het komt er nu op neer dat de uitvoerenden tegelijkertijd de adviserende partij zijn.

Iedere provincie heeft één Faunabeheereenheid, behalve Gelderland en Limburg die er elk drie hebben. De provincies die het mandaat over de Flora- en faunawet van het ministerie van Landbouw toegewezen hebben gekregen, hadden en hebben zelf te weinig kennis in huis om de strategie en het functioneren van Faunabeheereenheden kritisch te kunnen beoordelen.

Volgens de FBE's zelf moeten de voorzitters onafhankelijk zijn van de oprichters. Daarvoor worden mensen uit het openbaar bestuur gevraagd die niet zelden zelf belanghebbend zijn. Ook Jagers dus. Dat, gevoegd bij het feit dat de KNJV volgens het rapport "veel werk verricht, actief is binnen het bestuur en heel gemotiveerd is. betekent goed beschouwd dat het één grote jacht-kongsi is,

die brutaalweg de jacht tracht te privatiseren met gemeenschapsgeld. Die stelling wordt nog eens kracht bijgezet door opmerkingen als "Door de toewijding van de KNJV staat de volumeknop soms wat harder."

Enquête uit eigenbelang

Het is nu vijf jaar geleden dat de Flora- en faunawet van kracht werd. Bij het totstandkomen van die wet was destijds afgesproken dat er na vijf jaar zou worden geëvalueerd. Dat geldt dus ook voor het functioneren van de Faunabeheereenheden. De evaluatie daarvan door het ministerie staat gepland voor 2007. Om deze evaluatie voor te zijn hebben de zeven deelnemende landelijke organisaties door middel van het houden van een enquête gepoogd hun bestaansrecht te rechtvaardigen. De zeven organisaties zijn:

- Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV)
- Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer (NOJG, de boerenjagersvereniging, die overigens in de enquête niet meer voorkomt)

Zo zien jagers reeën het liefst. Jaarlijks worden er 12.000 omgebracht door jagers. Ontheffingen van de provincie worden doorgeschoven door Faunabeheereenheden naar jagers. Foto: Rita Stockmann.

- Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten (NM)
- Staatsbosbeheer (SBB)
- Federatie Particulier Grondbezit (FPG) (landgoederen, grootgrondbezitters)
- Nederlandse Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO)
- De Provinciale Landschappen.

Door het beantwoorden van een aantal vragen van een internetenquête kon een geselecteerd aantal van 120 personen (uitsluitend FBE-bestuurders, gedeputeerden en betrokken provinciale ambtenaren) hun mening geven over het functioneren van de FBE's. Van de 120 geselecteerden responderden er 79. Het merendeel daarvan, namelijk 57% (= 45 personen), is FBE-bestuurder. De resultaten van de enquête werden uitgewerkt in het rapport "Balanceren in het faunabeheer".

Balanceren in het fauna-beheer of met procenten?

Voor het opstellen van de enquête en het samenstellen van het rapport over de Faunabeheereenheden werd een begeleidingscommissie benoemd. Deze commissie bestond uit de volgende personen:

- Directeur Alferink en jurist Dijkhuis van de KNJV
- Voorzitter de heer Kievit en de heer Lucas van De Provinciale Landschappen
- De heer van der Klift, voorheen Natuurmonumenten, FBE Utrecht en Noord-Holland
- De heer J. Hidding, FBE Drenthe KNJV en NOJG
- De heer Jamin, FBE Noord- Brabant, Particulier grootgrondbezitter
- De heer Ruiter, FBE Noord- Holland, LTO Noord

In overleg met deze begeleidingscommissie werden gedeputeerden uit vier provincies geselecteerd waarmee diepte interviews werden gehouden. Dat waren gedeputeerden van Utrecht, Noord-Holland, Limburg en Friesland. Gedeputeerde Andriessen (PvdA) van Friesland en pleitbezorgster van de kievitseierenrapers zegde overigens op het laatste moment af.

Van de lijst van internetrespondenten was 21% namens de KNJV betrokken bij de FBE, 13% afkomstig van LTO, 12% grootgrondbezitters en slechts 13% van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de Landschappen samen! Op de vraag "Wat is uw functie binnen de FBE?" antwoordde 57% voorzitter van een FBE te zijn. Heel merkwaardig als we uitgaan van 16 FBE's met 16 voorzitters en een absoluut getal van 45 responderende

FBE bestuurders zoals boven vermeld. Van de overige respondenten meldde 5% gedeputeerden te zijn, 13% ambtenaar bij de provincie, 11% bestuurder van een FBE en 14% was medewerker van een FBE. Het is dan ook niet verbazend dat op de vraag "Hoe (on)tevreden bent u over de samenwerking met de jagers?" 68% aangaf tevreden te zijn en slechts 5% ontevreden. Uitsplitsing van de beantwoording naar organisatie werd op dit onderdeel niet in het rapport opgenomen. In totaal werden de antwoorden van 25 van de 55 vragen anoniem, dus niet uitgesplitst naar organisatie maar alleen in procenten, weergegeven.

Achter deze bordjes speelt zich bij voorkeur het "weidwerken" af. Voeren en schieten is hier het motto. Foto: Rita Stockmann.

De jagerswereld blijft gesloten

Geen wonder dat in het rapport tevredenheid wordt geuit over de FBE's als organisatie. Waar men het natuurlijk ook over eens is, is dat de FBE's te weinig geld krijgen. In vervolg op de startsubsidies in 2002 wordt er nu jaarlijks een bedrag van 80.000 tot 100.000 euro per FBE toegeschoven. En dat blijkt nog niet genoeg te zijn. Zowel bestuursleden van FBE's als WBE's willen hogere vergoedingen voor hun "werk". Dat kan alleen in Nederland: jagen als hobby en nog geld toe ook. "Voor de Bühne" zegt men het geld vooral nodig te hebben om het publiek te informeren over bepaalde zaken. Echter, uit alles blijkt dat men het wel zo prettig vindt zaakjes onderling te regelen en dat inmenging of inzage in het jachtwereldje van buitenaf zelden op prijs wordt gesteld. Zoals ook uit de onderzoeksbevindingen van deze enquête blijkt: "Via de opdrachtgevers zijn diverse documenten bij de FBE's opgevraagd, waaronder faunabeheerplannen, jaarverslagen en subsidiebeschikkingen. Niet alle FBE's hebben deze informatie daadwerkelijk aangeleverd". Hoeveel er mist wordt niet vermeld. Ook De Faunabescherming ervaart dat ondanks verzoeken daartoe, provincies melden dat zij geen terugmeldingen ontvangen van FBE's van dieren die geschooten zijn met een provinciale ontheffing, hoewel in de gebruikte ontheffingen wel als voorwaarden is gesteld.

Gevraagd naar de mening over de situatie sinds de invoering van de Flora- en faunawet afgezet tegen de organisatie waar men werkt, levert het volgende interessante beeld op. Natuurmonumenten vindt dat 50% is verbeterd en 50% is verslechterd. Staatsbosbeheer kiest voor 100% geen verschil. De landschappen houden het op verbeterd 33%, geen verschil 33% en verslechterd 34%. De KNJV en de grootgrondbezitters ervaren beiden een verslechtering van 56%. LTO, de boeren, verkeren in diaspora en laten 20% verbeterd, 20% geen verschil, 40% verslechterd en 20% geen mening

noteren. Opmerkelijke verschillen dus tussen de verschillende organisaties.

Schade melden

Bij de vraag over de omvang van de schade door dieren na invoering van de Flora- en faunawet, afgezet tegen de organisatie waarvoor de respondent werkt gaan alle remmen los. Toegenomen met 70% meent LTO, de grootgrondbezitters gaan daar overheen met 78%. De KNJV is niet te beroerd om 82% uit de mouw te schudden. Staatsbosbeheer doet een flinke duit in het zakje met toegenomen schade van 67%. Natuurmonumenten ziet voor 50% geen verschil en heeft voor 50% geen mening.

Knelpunten zijn er te over naar blijkt. Zo vindt LTO dat er teveel regelgeving door de overheid wordt opgelegd. Natuurmonumenten vindt voor 100% dat er een gebrekkige informatievoorziening is. De KNJV heeft last van langdurige juridische procedures. Het gehele gezelschap lijdt onder onvoldoende financiering van de FBE's. Maar de laatste vraag wordt vrijwel unaniem beantwoord: "Zijn er nog onoverkomelijke knelpunten?" Behalve de Landschappen met 67%, zeggen de overige kompanen met 100% nee! En dat is toch merkwaardig eensgezind. Zou de fauna daar nu ook van profiteren? Dat is onze vraag!

Bindend advies

Tot slot nog een kleine greep uit de overige vragen uit de enquête. "Hoe ziet uw functie er in de toekomst uit?" De KNJV ziet met 56% het liefst uitvoering van provinciaal beleid en *bindende advisering* aan de provincie. De grootgrondbezitters doen mee met 67% en van de boeren vindt 70% dat hun adviezen aan de provincie bindend behoren te zijn. De Landschappen, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten willen met respectievelijk 67%, 33% en 25% de provincie wel voorzien van bindende en naar wij hopen ook natuur- en diervriendelijke adviezen. Maar het zou natuurlijk de wereld op zijn kop zijn te tolereren dat jagers en boeren bindende adviezen zouden mogen geven aan de beleidsverantwoordelijke overheid.

Het Europese faunabeleid:

Grenzeloos kortzichtig of onbegrensd ruimhartig?

door Leo van den Bergh

Onlangs traden er wéér enkele voormalige Oostbloklanden toe tot de Europese Unie, waarmee de grenzen van deze voornamelijk op financieel-economische grondslagen gevestigde alliantie thans reiken van de Atlantische kusten tot aan de boorden van de Zwarte Zee en vanaf de arctisch Noorse fjorden tot op de subtropische Mediterrane eilanden. Daarmee heeft de medezeggenschap van 'Brussel' zich uitgebreid tot vrijwel het gehele grondgebied van Europa. Uitzondering vormen de meest oostelijke regio's, Rusland, Wit - Rusland en Oekraïne, en in het zuiden enkele weerbarstige staten van het voormalige Joegoslavië, die ook nog niet aan de gestelde norm blijken te voldoen.

Tot welke maatschappelijke misstanden het slechten en veelal ongecontroleerd opengooien van de diverse staatsgrenzen inmiddels heeft geleid, zal eenieder die de uitvloeisels van de verrichtingen van het Brusselse Circus tracht te volgen wel bekend zijn. Maar daarover wil ik het nu ook helemaal niet hebben. Wat ik mij al jarenlang afvraag is dit: heeft men er in Brussel en Straatsburg eigenlijk ooit wel eens inhoudelijk bij stilgestaan dat er binnen het geografisch-ecologische grondgebied van de Unie diergroepen leven die vanwege hun noodzakelijke jaarlijkse overlevingscyclus al honderdduizenden jaren rondtrekken en daarbij noodgedwongen talloze staatkundige grenzen moeten overschrijden. Telkenmale zijn ze daarbij overgeleverd aan de nukken en grillen van het regionale agrarische beheer en het jachtbeleid, dat als een soort patchworkmotief een bonte lappendeken over het hele continent vormt.

Als er iets is waar een centraal bestuurlijk lichaam als 'Brussel' zich op het gebied van natuurbescherming en -beheer om zou dienen te bekommeren, dan is het wel het lot van deze trekkende diersoorten. In dit artikel wil ik in dit verband het voorbeeld van de Noord-Europese en Siberische watervogels voor het voetlicht halen. Die moeten namelijk jaarlijks tweemaal grote delen van de unie doorkruisen om te kunnen overleven. Daarbij worden ze in sommige landen naar het leven gestaan op een wijze die een

absolute afwezigheid van innerlijke beschaving doet vermoeden. En tóch voldeden dergelijke landen destijds kennelijk aan de gestelde norm om tot de unie te mogen toetreden. Kennelijk dus louter op economische - en materiële grondslagen!

Frankrijk

Richten wij nu in eerste instantie de blik op een in naam beschaafd land als Frankrijk, dan zou ik eenieder willen uitnodigen om eens te gaan bezien hoe de kwelders en wadkusten van bijvoorbeeld de baaien van de Somme en de Seine, bij Mont Saint Michel, Morbihan en in de Vendée er heden ten dage nog altijd bij liggen. Die gebieden zijn namelijk letterlijk doorspekt van de schuttersputten en half ingegraven jachthutten, van waaruit duizenden Franse chasseurs ongecontroleerd hun in de supermarkt gekochte loodspuiten leegschieten op vrijwel alles wat er binnen hun schootveld verschijnt. En het maakt hen daarbij geen lor uit of dat vogels zijn die elders sterk bedreigd en zwaar beschermd zijn, zoals bijvoorbeeld onze weidevogels. Over goed en zorgzaam bondgenootschap gesproken!

Dergelijke praktijken kenmerken ook vele kust- en moerasgebieden in andere landen van de zuidelijke trekbaan zoals Spanje, Portugal en Italië. Hoewel er overal beschaafde mensen stelling nemen tegen de activiteiten van jagers, wil het maar niet lukken om een einde te maken aan dergelijke zinloze slacht-

De grosse Teich bij Torgau aan de Elbe is niet alleen een historische visvijver, maar tevens een slaapplek voor grote aantallen ganzen. In november 2005 werden hier bijna 200.000 toendrarietganzen, 6000 taigarietganzen en 4200 kolganzen geteld.

Foto: Leo van den Bergh.

Wie met jagers samenwerkt moet het onacceptabele accepteren. Twee geschoten vossen en een rode kater als oud vuil achtergelaten in het bos.

Foto: Harry Voss.

Stoom afblazen

Als bijlagen bij de evaluatie-enquête zijn er 32 reacties van de respondenten gegeven, die buiten het kader van de enquête worden weergegeven. Eén daarvan willen wij u niet onthouden en verklappen meteen dat wij het roerend eens zijn met de inzender die stelt: "De FBE's worden, door gebrek aan werkelijke interesse buiten de eigen terreinen van de andere FBE-partners, louter gedomineerd door het belang Jacht, met Landbouw op de 2e viool. De FBE's zijn daarmee verworpen tot een 100% door de overheid gefinancierd verlengstuk van de KNJV, in plaats van een platform voor een brede maatschappelijke afweging. De FBE's hebben zich, onder aanvoering van jacht en landbouw, de afgelopen jaren primair beziggehouden met lobby gericht op uitholling van beleid en regelgeving. Dit, samen met een jachtgezinde Tweede Kamermeerderheid, heeft ervoor gezorgd dat, sinds de inwerkingtreding van de Flora- en faunawet, de bescherming van soorten in het invloedsgebied van de FBE's niet is toegenomen, maar sterk is afgenomen, zie het ganzenbeleid, roekenbeleid, kraaienvangkooien, vossenafschot et cetera".

En zo is het. Helaas.

Het reservaat Stonsk bij de samenvloeiing van de Wartz en de Oder in het westen van Polen meet ca. 8x15 km² en is een slaappleaats voor meer dan 200.000 ganzen. Foto: Leo van den Bergh.

partijen, die werkelijk niet meer van deze tijd behoren te zijn. Men zou dus denken, dat het Europese Parlement zich hier allang intensief mee zou bezighouden. Men is immers nooit te beroerd om ons de minimale en maximale binnen- en buitenafmetingen van de grote en de kleine paperclip of de decibellimiet van de dubbelwandige fluitketel te verordonneren! Maar niets lijkt helaas minder waar te zijn. Terwijl er toch wel degelijk goede voorbeelden op te lepelen zijn die tot een genuanceerd beleid betreffende de omgang met het gemeenschappelijke Europese natuurbezit zouden moeten kunnen leiden.

Duitsland

Een land als Duitsland bijvoorbeeld dat momenteel als periodiek voorzitter duchtig de trommel roert door enkele geografische burens de oren te wassen met betrekking tot het afwijzen van de Europese Grondwet, barst namelijk enerzijds letterlijk uit zijn voegen van de jagers en hun enghartige hobbybelangen en kent anderzijds regio's waar al sinds jaar en dag paal en perk is gesteld aan de jacht op ander wild dan standwild. In dat opzicht zou Duitsland dan ook model kunnen staan voor een Europa in het klein. Al in de jaren zeventig beet daar de toenmalige regering van de deelstaat Nordrhein-Westfalen het spits af door de jacht op wilde ganzen en de meeste eendensoorten geheel te sluiten. Nadien volgden verschillende andere Bundeslanden dit goede voorbeeld. Er zijn echter ook federale staten waar de tijd nog altijd lijkt stil te staan en helaas voor de

vogels bevinden die zich vooral in de water- en moerasrijke gebieden in de voormalige DDR.

Direct na de val van de Berlijnse Muur verschenen er in jachtperiodieken juichende advertenties die opriepen om 'na vijftig jaar' (en uiteraard tegen royale betaling) op de wilde ganzen te komen jagen in het Oderbruch, een voormalig Sperrgebied waar trekvogels foerageren, die overnachten in het Poolse watervogelreservaat Slonsk. Dit leidde aanvankelijk tot een ware hausse van schietlustigen, maar in de jaren 1996 - 2006 was er gelukkig wél sprake van een zekere verbetering van de situatie rond de jacht op ganzen in delen van Oost-Duitsland. Aanvankelijk was het nog regel dat er aan de directe periferie van slaappleaatsen van tienduizenden kol- en toendrariet ganzen, zowel in het onbestemde ochtendgrauw als in de late namiddag en avond, ware kanonnades werden afgevuurd door betalende 'gastjagers'. Tegenwoordig lijkt dit fenomeen grotendeels tot staan te zijn gekomen, niet in laatste instantie overigens door acties van lokale natuurbeschermers en dierenvrienden. Maar er komen op verschillende plaatsen toch nog regelmatig excessieve jachtpraktijken voor, waartegen een groeiend aantal burgers zich verzet.

Wij kennen het schieten bij slaappleaatsen als 'kantjesjacht' en deze vorm van knallerij houdt zich op geen enkele wijze met de elementaire beginselen van het toch al wazige begrip 'weidelijkheid'. Want wat is er tenslotte weidelijk aan om een weerloos dier met behulp van een hypermodern schietwapen uit de lucht te knallen? Een pijl en boog, katapult of blaaspijp zouden wellicht nog acceptabel zijn, maar van een veelschots haglegeweer valt natuurlijk weinig anders dan massaal aanschotletsel te verwachten!

En dus lijkt het mij geboden dat er vanachter de Brusselse burelen aan deze verwerpelijke rauwdouwerei ten spoedigste een halt wordt toegeroepen! Angela Merkel zal daaraan zeker haar medewerking willen verlenen, getuige haar ijver om anderen tot de Europese orde te roepen!

Hongarije

Nemen wij nu eens een kijkje in de landen die recentelijk mochten toetreden tot de Europese Unie, dan treffen we daar maar al te vaak situaties aan die regelrechte overeenkomsten vertonen met de schiettent op de kermis in een boerendronkeluigehucht in om het even welke achtergebleven uithoek. Vél geknal, maar in het beste geval een te nauwer nood doorboorde ansichtkaart met blote dame erop! Alléén zijn de schietschijven in dit geval geen papieren pin-ups, maar vrij rondvliegende levende dieren! En dat is nogal een verschil.

Toen wij daags voor kerst 1971 meenden de ochtendtrek van toendrariet ganzen bij het mudvol met vogels afgeladen Öreg tó (Oude Meer) te Tata in Hongarije te kunnen observeren, werd dat voornemen ruw de kop ingedrukt door een kanonnade van méér dan 450 schoten, afgevuurd door Italiaanse jachttoeristen vanuit het direct aan de oever van deze belangrijke slaappleaats oprijzende bos. Het was ons toen in één klap duidelijk dat de Hongaren nog geen snars hadden geleerd van de teloorgang van de populaties van de Sushkin's rietgans en de dwerggans, die eens de uitgestrekte Hortobagy-poesta bevolkten maar daar letterlijk finaal kapot geknald werden door, ook toen al, voornamelijk buitenlandse gastjagers. En dan heb ik het over de eerste helft van de twintigste eeuw!

In de jaren tachtig en negentig ging het rücksichtslos en volstrekt ongecontroleerd exploiteren van de Siberische ganzen in het Pannonische gebied echter onverdroten voort, zodat er rond de eeuwwisseling nauwelijks nog sprake was van een substantiële Hongaarse herfst- en winterpopulatie. Maar hoegenaamd niemand wenste daaraan de conclusie te verbinden, dat jacht wellicht de kernoorzaak zou kunnen zijn van die dramatische achteruitgang. Laat staan daar naar te handelen! Integendeel. Terwijl er nog maar heel kleine aantallen ganzen in de eertijds zo belangrijke gebieden verschenen, bleef het jachtregime ongewijzigd! En werden wilde trekvogels onbeschaamd geëxploiteerd als middel ter verkrijging van buitenlandse valuta! Kennelijk voldoet dat nog altijd aan de Europese Standaard!

Polen

Enkele honderden kilometers ten noorden van de Hongaarse Kis-Alföld vinden wij Pools Silezië, waar vanaf de jaren zestig een aantal kunstmatige meren ontstond die geleidelijk aan door toendrarietganzen als slaap- en pleisterplaats in gebruik werden genomen. Er is weinig fantasie of realistische verbeeldingskracht voor nodig om het verband tussen de numerieke neergang bezuiden de Donau en de opkomst van een florerende herfst- en winterpopulatie toendrarietganzen aan de noordzijde van Tatra en Reuzengebergte te onderkennen.

Net zo min als de Hongaren krachtig in de remmen gingen voor wat betreft hun jachtactiviteiten, werd er in Polen iets ondernomen om deze nieuwe ecologische ontwikkeling op een verantwoorde wijze van enige vorm van beleid te voorzien. Omdat ongelukkigerwijze als gevolg van de politiek-maatschappelijke ommezwaai alras letterlijk iedere infantiel zich een jachtakte en een geavanceerd schietwapen kon aanschaffen, waren in de Poolse gebieden banale knalpartijen al snel aan de orde van dag en nacht! Zeven dagen per week! Dit culmineerde in aantallen van méér dan 1450 afgevuurde schoten op een enkele ochtend aan de periferie van de slaapplaats Jezioro Mietkowskie in de omgeving van de stad Wroclaw (Brezlau). Soortgelijke jachtactiviteiten begeleiden ook vrijwel dagelijks het voorkomen van tienduizenden ganzen bij het Otmuchowskie-stuwmeer in de bovenloop van de Nysa (Neisse) rivier. Hoewel de jacht aan de directe periferie van het uitermate belangrijke reservaat Slonsk, een binnendelta aan de samenvloeiing van de Warta en de Odra in het uiterste westen van Polen, aan banden heet te zijn gelegd, waant men zich daar echter ook heden ten dage nog menigmaal op een luna-park dat louter door schiettentexploitanten en hun cliënten wordt bevolkt. Er werd en wordt daar nog altijd volkomen in het wilde weg geknald op letterlijk alles wat er aan water- en moerasvogels over- en rondvliegt. En dat vanaf 's ochtends in volslagen duisternis tot laat in de stikdonkere avond! Kennelijk voldoet ook dat aan de Europese Standaard!

Cultuursteppen

De omvorming van een politiek-bestuurlijk pluriform continent naar een situatie waarin gesproken kan worden van de Verenigde Staten van Europa, lijkt zoetjesaan haar beslag te krijgen en de blikken zijn zelfs al geruime tijd gericht op verdere uitbreiding op Aziatisch grondgebied. Echter nét als een te gulzige aalscholver of visarend zal ook de Europese Unie zich op een goede dag absoluut en definitief verslikken in de eigen schrokop-mentaliteit! Men zou er goed aan

Akkers met oogstresten van maïs zijn een belangrijker voedselbron voor honderdduizenden ganzen, maar ze worden tgegenwoordig vaak al in de herfst omgeploegd. Foto: Leo van den Bergh.

doen om eens aan de overzijde van de Atlantische Oceaan te gaan kijken hoe er daar al generaties lang met de trekvogelpopulaties om wordt gesprongen.

Er zijn in Noord-Amerika namelijk al langer dan een halve eeuw zeer omvangrijke reservaatgebieden op en langs de gehele trekbanen vanaf de hoognoordelijke broedgebieden tot in de gematigde streken, waar de vogels de winter moeten doorbrengen. Al vele decennia lang kent men daar uitgestrekte gebieden waar de jacht geheel gesloten is, terwijl er elders strikte bag-limits gelden. Er wordt veel gedaan om de vogels binnen de reservaten goede leefcondities te bieden en op die manier schade aan agrarische percelen in de wijde omgeving te minimaliseren. En de omvang van de populaties wordt er op een juiste en verantwoorde wijze van jaar tot jaar gevolgd, met als resultaat dat bedreigde soorten en geografische vormen zich hebben kunnen herstellen en de populaties van de andere soorten op een ecologisch verantwoord niveau in stand blijven.

Daarbij vergeleken profileert 'Europa' zich tot op de huidige dag als een regelrechte onbenu! Er is hoegenaamd geen enkele vorm van deugdlijke coördinatie of structurele samenwerking tussen de verschillende landen en dikwijls zelfs niet eens tussen gewesten, deelstaten of provincies binnen hetzelfde land. En het onderzoek op populatieniveau geschiedt veelal op een wijze die niet meer van deze tijd zou behoren te zijn. Wetenschappelijk onderzoek heeft door de jaren heen al tot ontelbare rapporten, artikelen en dissertaties geleid, waarin wordt aangegeven hoe het werkelijk is gesteld met de invloed van grazende watervogels op agrarische percelen en gewassen. Toch exporteren laakbare westerse bestuurders, jagers en agrariërs hun polariserende en apert leugachtige beschuldigingen aangaande landbouwschade door watervogels naar landen

waar dat begrip tot voor kort nog volkomen onbekend was. Landen bovendien, die dankzij de EU op de nominatie staan om binnen afzienbare tijd te verworden tot eenzelfde soort van troosteloze cultuursteppen als grote delen van West - Europa. Zo zij dat al niet zijn als gevolg van ruim een halve eeuw communistische terreur!

Winstklimaat...

De dames en heren van het Europese Parlement en hun ambtenarenlegioen bemoeien zich graag met alles waarvan zij zelf menen dat dit binnen hun bestuurlijke bevoegdheden ligt. Echte toppers daarbij zijn de grensoverschrijdende bewegingen van moeilijk grijpbare, doch primaire levensbehoeften zoals water en lucht die, volkomen terecht, dan ook voortdurend worden onderworpen aan strenge, strengere en de strengste lozing- en uitstootnormen. Zo waakt 'Brussel' dus hyperalert over ons aller gezondheid en schroomt er niet voor om zelfs binnen de grenzen van de autonome partnerlanden kwistig rond te strooien met berispingen en uitbreidingsbeperkingen wanneer er bijvoorbeeld een te hoog gehalte aan fijn stof of andere ongerechtigheid in de lucht blijkt te zitten. Prima natuurlijk, al zou dit feitelijk een taak voor de centrale overheid van de landen in kwestie behoren te zijn. Gaat het echter om de epidemiologisch voorspelbare uitbraak van een veterinaire brancheziekte

zoals de Vogelgriep, dan is 'Europa' er als de kippen bij om de wildwest verhalen van een raaskallende pluimveevoorman, een parlementaire varkensboer en een na-papegaaiende landbouwminister van een kakelend partnerland voor zoete koek te slikken. En zodoende wordt snel de toon gezet voor verregaande verdachtmakingen aan het adres van de wilde trekvogels. Dan weet men kennelijk ineens wél dat er behalve water, lucht, ongelimiteerde transportkaravanen, nauwelijks te controleren goederenstromen en subversieve medemensen ook nog andere levende wezens onbelemmerd door het Europese continent zwerven. Inderdaad: de trekvogels!

Zoals men in Afrika de jaarlijkse seizoenstrek kent van de grote zoogdieren, die met honderdduizenden of zelfs miljoenen dieren enorme afstanden afleggen en daarbij niet zelden ook grenzen van landen en staten overschrijden, zo hebben wij in Europa op dit niveau nog slechts te maken met een paar handenvol vliegende seizoensgasten. Maar ook die verdienen het ten volle om, nét als de burgers, onbelemmerd van het ene naar het andere land te kunnen reizen en daarbij overal een gastvrij onthaal te vinden. En een verantwoord beheer met, indien en waar nodig, adequate beschermingsmaatregelen. Daarbij passen uiteraard geen gewapende feestgangers, die de natuur beschouwen als een lunapark en de vogels slechts als ordinaire vliegende schietschijven behandelen. Laten zij hun hobby maar op de kleiduivenbaan, op het schietterrein of op de kermis gaan beoefenen. Zodat de natuur én de burgerij kunnen ervaren dat 'Europa' er niet alléén kan en mag zijn om de heren bankiers en ondernemers aan hét ideale winstklimaat te helpen! Mocht het ooit zóver komen, dan wil ik graag overwegen om mijn opvattingen omtrent nut en noodzaak van een centraal Europees bestuur en een daaraan gelieerde wet- en regelgeving te herzien.

Doordat invitatiejacht dankzij acties tegenwoordig rondom de Neolithische verboden is, liggen de meeste rollen hooi er doelloos in het land.

Foto: Leo van de Bergh.

Jagers nieuwe stijl

door Rita Stockmann

Dat jagers al lang niet meer regen en kou trotseren om geheel belangeloos de natie te ontdoen van schadelijk roofwild onder het motto "teveel van dit en teveel van dat" wisten we al. Het zelfbedachte imago van jagers waarin jacht steevast plaatsvindt in guur, stormachtig of koud weer, of andere beroerde omstandigheden, vind je nog slechts in hun lijfblad. In de praktijk geen gepeuter meer in het veld, maar dank zij de immer met jagers meelevende wetgever, voortaan in de comfortabele 4 wheel-drive, van waaruit sinds 2002 ook geschoten mag worden. Gedoe met zeer in het oog lopende, vaste hoogzitten hoeft ook niet meer. Jagers vervoeren tegenwoordig mobiele, uitschuifbare hoogzitten in hun veel te grote auto's waarmee ze en passant ook nog de bospaadjes aan gort rijden.

Kunstlicht

De tijd van de mijnwerkerslampjes is ook passé. Speciaal voor de nachtjacht met lichtbakken worden schijnwerpers en verstralers aangeschaft met een lichtopbrengst van 450 tot 1200 meter. Adverteerders in de "Nederlandse Jager" hebben een bijzondere mix gevonden van deze producten die zijn ontstaan uit een jarenlange ervaring en persoonlijke interesse voor de jacht. Vandaar dit unieke aanbod van schijnwerpers voor uw telescoopvizier (gebruik bij wet verboden) en schijnwerpers voor op het dak van de auto met afstandsbediening van binnenuit.

Lokgeluid

Ook het benen lokfluitje is redelijk gedateerd gezien het huidige aanbod van digitale vossenlokkers compleet met speaker en waterdichte console. Dit wonder der techniek kan ook nog eens meerdere dierengeluiden tegelijk afspelen. Het geheel wordt aangeboden met verwisselbare memorycards en met kort en lang snoer voor het leuke prijsje van €300. Slechts een klein minpuntje is dat het gebruik uitsluitend is toegestaan voor jagers met een ontheffing of, natuurlijk, in het buitenland, aldus de adverteerder.

Welkomstcadeau

De Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging (KNJV) heeft zich eveneens op deze

booming business gestort en verklaart zich Business partner van Karoe, een grote leverancier van dierentreiterattributen. KNJV leden krijgen een leuk welkomstcadeau alsmede 10% korting op bijvoorbeeld een complete flapping duivencarroussel, een zeer groot formaat rugzak om 36 polyester lokeenden in te vervoeren, een wapen reinigingsstation of een eenbenige schietstok om het geweer op te leggen. Deze laatste is in hoogte verstelbaar en inclusief een ergonomisch handvat!

Lokvoer

Een andere aanbieder die "verantwoord faunabeheer" denkt te bevorderen is specialist op het gebied van de kant en klare maaltijd. Dit lokvoer bestaat voor 40% uit vismeel, 20% uit visolie en voor 40% uit graan en maïs. Het is het beste lokvoer voor wilde zwijnen en vossen omdat ze over een zeer grote afstand naar de voederplaats worden gelokt, aldus deze grutter in voor dieren verboden etenswaar in de natuur.

Faunabeheer per sms

En dan het hoofdproduct voor een gebruiksvriendelijk alarmsysteem voor dieronvriendelijke vangstmethode in het open veld. Er zijn maar liefst zes verschillende sensoren ontwikkeld en vanuit de praktijk gebouwd voor jagersdoeleinden. De "faunabeheerder" heeft slechts een mobiele telefoon en een extra simkaart nodig. Daarmee kan bijvoorbeeld de jachthut worden beveiligd of ieder uur een kunstbouw voor vossen worden gecontroleerd door middel van een lichtsluis. Bij detectie krijgt de eigenaar een GSM-melding en kan hij aan de slag met het faunabeheer.

Een ander voorbeeld is de betonduikerval. Deze val heeft kleppen die dichtvallen wanneer er een dier door de lichtsluis loopt. Ook hiervan krijgt de eigenaar een GSM-melding. Deze voor de jager ongetwijfeld spannende GSM-berichten liggen al binnen bereik voor 475 euro. De ideale oplossing voor het vangen van vossen (en alle mogelijke andere dieren !)

Er is ook alweer een nieuw product in de testfase: Een voerplekmelder voor wilde zwijnen. Alle varkensactiviteiten worden daarmee gedurende meerdere dagen of zelfs weken doorgegeven. De jager hoeft dus niet meer urenlang te kleumen en in te nemen alvorens de trofee te kunnen bemachtigen. Hij wordt gewoon opgepiept. Wat kan het jagersleven toch mooi zijn.

Damherten in Kennemerland weer onder vuur

door Harm Niesen

*De kans om in de Amsterdamse Waterleidingduinen damherten te zien is vele malen groter dan elders in ons land in vergelijkbare gebieden.
Foto: Harm Niesen.*

Na heftige discussie in de betreffende Raadscommissie besloot de gemeente Amsterdam twee jaar geleden om de eerstkomende vijf jaar niet over te gaan tot het afschieten van damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Al sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw komen er damherten voor in de Kennemerduinen, oorspronkelijk waarschijnlijk afkomstig van ontsnapte dieren uit de hertenkamp van het toenmalige Provinciaal Ziekenhuis in Santpoort.

De dieren hebben zich in de loop der jaren verspreid over alle duingebieden en buitenplaatsen in Kennemerland, van Velsen tot aan Noordwijkerhout. Echte problemen heeft dat nooit gegeven en dat doet het in feite nog steeds niet. Het is zeker zo dat de damherten het in de Amsterdamse Waterleidingduinen beter hebben gedaan dan elders. De kans om ze te zien is daar vele malen groter dan elders in vergelijkbare gebieden. Waarom is onduidelijk en dat zou eens goed, wetenschappelijk onderzocht moeten worden. In de media wordt vaak de indruk gewekt dat alle damherten afkomstig zijn of een binding hebben met de AW-duinen, maar dat is pertinent onjuist.

In het verleden waren er klachten van bollenboeren grenzende aan het Zuidelijke deel van de AW-duinen over schade. Door het plaatsen van betere hekken is deze schade nu vrijwel verdwenen. Na de discussie in de Amsterdamse gemeenteraad van twee jaar geleden werd besloten om in eerste instantie maatregelen te nemen die de verkeersveiligheid zouden verbeteren. Betere hekken en een betere waarschuwingen voor zowel verkeersdeelnemers als herten langs wegen. Daar is echter nog nauwelijks iets van terechtgekomen. Het hekkewerk aan de noordzijde van het gebied verkeert in deplorable toestand en vormt voor een damhert nauwelijks een hindernis. De klachten van

Zandvoorters die in de vroege ochtend toezien hoe de herten in hun tuin de krokussen opvreten, zijn terecht. Met de verkeersveiligheid ligt dat anders. Een damhert is een uiterst bedachtzaam dier. Hij zal niet plotse-ling met grote snelheid een weg oversteken. Niettemin kan een automobilist schrikken, als hij op korte afstand van de weg een damhert ziet. Dat kan hem of haar dus in heel Zuid Kennemerland overkomen, en staat los van de Amsterdamse Waterleidingduinen. Het publiek dient daarvan bewust gemaakt te worden. Echt gevaarlijk kan de situatie overigens niet worden. Niet alleen door het rustige gedrag van de dieren, maar ook omdat nergens in de regio harder dan 60 km per uur gereden mag worden. Zonder uitzondering hebben de weinige ongelukken tot nog toe dan ook te maken met het rijgedrag van de betrokken automobilisten en niet met de herten. Aan de toezeggingen die twee jaar geleden aan de Amsterdamse raadsleden zijn gedaan, is nog lang niet voldaan. Daarenboven is de roep om afschot om de kans op verkeersongelukken te verkleinen onzinnig. Niet alleen omdat dit afschot plaats zal vinden in de duinen, op een plaats dus waar van verkeersongevallen geen sprake kan zijn, en op dieren die niet eens in de buurt van de weg zijn en mogelijk ook nooit zouden komen. Het is ook onjuist te veronderstellen dat, als het al mogelijk zou zijn de stand significant te verlagen, daarmee de kans op het aantreffen van damherten in de buurt van de weg significant zou afnemen. De dieren zien wegen niet als een begrenzing van hun territorium en bij het zich verplaatsen door hun territorium zullen ze wegen kunnen kruisen. Ook is volstrekt niet duidelijk welk percentage volgens de beheerders van de herten zou moeten worden afgeschoten om tot een volgens hen veilige verkeerssituatie te komen. Zij kunnen niet aangeven hoeveel ongelukken wel acceptabel zijn en bij hoeveel herten dat het geval zou

zijn. Sterker nog, in veel situaties leidt jacht tot meer risico's: de dieren worden schuwer en schrikachtiger, slaan op de vlucht waar ze zonder jacht gewoon zouden zijn blijven staan. Aan de groei van de populatie zal hoe dan ook een einde komen. Wetenschappers zijn het er over eens dat Zuid Kennemerland meer dan genoeg ruimte biedt voor veel meer dieren en zelfs in de AW-duinen kan de populatie zonder gevolgen voor de natuur ter plaatse nog flink groeien. Van een dieronvriendelijke noodsituatie is absoluut geen sprake. De schattingen van de jaarlijkse groei en de grootte van de populatie die naar buiten worden gebracht zijn onbetrouwbaar. Een fout van 100% bij de telling van damherten is niet ongebruikelijk, hoe zorgvuldig die telling ook wordt uitgevoerd. Het dreigende woordgebruik van de beheerders in de media is volstrekt onterecht. De verdenking dat hier slechts de belangen worden gediend van degenen die maar al te graag het "beheer" van de herten ter hand willen nemen, neemt er alleen maar door toe. Jacht zal slechts tot gevolg hebben dat er geen stabiele populatie met een betrekkelijk gering aantal geboorten zal ontstaan. Door de jacht neemt het aantal geboorten toe en hebben de jagers wat ze willen: jaarlijks "oogsten van een overschot". Of te wel ordinaire plezierjacht, want dat is waar het in de verborgen agenda van de beheerder werkelijk om draait. Het is geen toeval dat de hertenbeheerder van de AW-duinen sterke druk heeft uitgeoefend op zijn collega's om ook in de overige natuurgebieden in Zuid Kennemerland het damhert eens flink te gaan beheren. Gelukkig gaan die daar tot nu toe niet op in. Natuurmonumenten, het Provinciaal Waterleidingbedrijf en Staatsbosbeheer zijn tot de conclusie gekomen dat er geen enkele reden is om damherten te gaan schieten. Sterker nog, de beheerder van Staatsbosbeheer heeft gezegd dat het zogenaamde hertenoverschot uit de AW-duinen bij hem welkom is.

Natura 2000 en de jacht

PAULINE DE JONG

Natuurgebieden worden beschermd door de Natuur-
beschermingswet. In deze gebieden horen activiteiten, die
schadelijk of verstorend zijn voor de natuur of de dieren, zoals jacht,
niet thuis. Maar er loert gevaar. Zo dreigt het verbod op plezierjacht
in de natuurgebieden dat is opgenomen in de Flora- en faunawet, te
worden geschrapt. Bovendien zijn jagers aan het lobbyen om ervoor te
zorgen dat in deze gebieden voor de jacht geen aparte vergunning nodig
is. De Faunabescherming roept daarom iedereen op om alert te blijven
en deze ontwikkelingen een krachtig halt toe te roepen.

Beschermde gebieden

Tot 1 oktober 2005 was in Nederland de
Natuurbeschermingswet van kracht. Daar-
mee werd ons land verdeeld in beschermde
natuurmonumenten plus staatsnatuur-
monumenten en de rest van Nederland.
Wilde men in deze beschermde gebieden
handelingen uitvoeren met mogelijk ne-
gatieve effecten voor de natuurwaarden en
de aanwezige dieren, zoals jacht of visserij,
dan was een vergunning op grond van de
Natuurbeschermingswet vereist. Een dergelijke
vergunning mocht de eerste zes weken
na verlening nog niet worden gebruikt.
Bovendien was bepaald dat na het indienen
van een bezwaarschrift de vergunning auto-
matisch was geschorst. Wanneer de vergun-
ninghouder, ondanks ingediende bezwaren,
wel alvast aan de slag wilde gaan, dan kon
hij aan de Raad van State vragen om de
schorsende werking van het bezwaarschrift
te laten opheffen. Daarbij moest de vergun-
ninghouder aantonen dat er geen schadelijke
gevolgen zouden optreden voor de natuur-
waarden van het gebied. Op die manier was
de bescherming goed geregeld. De bewijslast
lag bij de persoon die de handelingen wilde
uitvoeren. En handelingen, die eventueel

schadelijk zouden *kunnen* zijn, konden pas
worden verricht nadat belanghebbenden de
tijd hadden gekregen om hiertegen juridi-
sche stappen te ondernemen.

Aanwijzing Natura 2000-gebieden

Inmiddels zijn in Europees verband diverse
verdragen en richtlijnen vastgesteld ter
bescherming van gebieden en soorten. Alle
lidstaten zijn verplicht om bij Europa na-
tuurgebieden aan te melden die samen een
netwerk moeten gaan vormen, dat Natura
2000 is genaamd. Een soort Ecologische
Hoofdstructuur voor heel Europa.
Ook Nederland is al enkele jaren bezig voor-
bereidingen te treffen om de zogenaamde
Natura 2000-gebieden aan te wijzen. Voor
een groot deel zijn dat de voormalige Na-
tuurbeschermingswetgebieden aangevuld
met gebieden, die voldoen aan de voorwaar-
den van de Vogelrichtlijn en/of de Habitat-
richtlijn. Begin 2007 zijn de eerste 111 Na-
tura 2000-gebieden gepubliceerd. Met een
inspraakprocedure is iedereen in de gelegen-
heid gesteld om op de gebiedsbegrenzings-
en/of de concept-aanwijzingsbesluiten te
reageren.

Afgezien van het aanwijzen van gebieden
heeft Nederland ook de Natuurbescher-
mingswet aangepast aan de Europese wet- en
regelgeving. Deze aangepaste wet, bekend als
Natuurbeschermingswet 1998, is op
1 oktober 2005 in werking getreden.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet 1998 bleek - he-
laas - lang niet de beschermende werking te
hebben van de vroegere wet. Allereerst werd
de bewijslast omgedraaid. De automatisch
schorsende werking van een bezwaarschrift
is met deze gewijzigde Natuurbeschermings-
wet komen te vervallen. Verleende vergun-
ningen mogen direct worden gebruikt. En
aangezien er twee tot drie weken overheen
gaan voordat een zitting bij de Raad van
State is gepland en uitspraak is gedaan, kan
een belanghebbende op deze manier niet
voorkomen dat er onomkeerbare schade
aan de natuurwaarden van een gebied wordt
aangericht. Een voorbeeld daarvan is de
kookelvisserij. Afgelopen najaar werd door
de minister van Landbouw een vergunning
verleend voor het opvissen van kokkels in
de Oosterschelde. Deze vergunning mocht
direct worden gebruikt, hetgeen ook is ge-
beurd. De Faunabescherming maakte be-
zwaar en vroeg direct om een schorsing bij
de Raad van State. De zitting werd pas twee
weken later gepland en in die periode waren
de meeste kokkels al weggevisst. Overigens
wees de Raad van State ons schorsingsver-
zoek af met als argument dat het slechts ging
om schadelijke effecten op de korte termijn.
Ons betoog, dat vogels ook in de komende
winter over voldoende voedsel moeten kun-
nen beschikken en de zogenaamde korte
termijneffecten, waar het ministerie op
doelde, minimaal zes maanden tot zes jaar
kunnen duren, werd door de Raad van State
genegeerd. Wij hebben inmiddels een be-
roepsprocedure aangespannen in deze zaak.

Vergunningplicht of niet

Ook de rest van de Natuurbeschermingswet
1998 biedt weinig hoop voor de toekomst.
Zo is in eerste instantie in deze wet bepaald
dat het verboden is om zonder vergunning
handelingen te verrichten die schadelijk

*Het kan toch niet zo zijn dat straks in een Europees erkend natuurgebied hobbyjagers zich jarenlang ongestoord te buiten kunnen gaan aan plezierjacht op wilde eenden.
Foto: Gerard Ellenbroek.*

kunnen zijn voor de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied of voor de dieren die er leven. Bovendien is in deze wet bepaald dat een vergunning voor het verrichten van handelingen, die significante gevolgen kunnen hebben voor het gebied of de dieren, slechts wordt verleend indien met zekerheid vaststaat dat de betreffende handelingen de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantasten. Daartoe dient een zogenaamde passende beoordeling te worden uitgevoerd. Hierop kan alleen een uitzondering worden gemaakt vanwege redenen van groot openbaar belang.

In deze wet is echter ook bepaald dat de provincie, waarin het gebied is gelegen, een beheersplan kan vaststellen. In een dergelijk beheersplan kunnen handelingen worden beschreven, waarvoor geen aparte vergunning meer nodig is. Het zal duidelijk zijn dat zowel jagers als vissers enorm aan het lobbyen zijn om hun schadelijke handelingen opgenomen te krijgen in deze beheersplannen. Een dergelijk plan wordt voor meerdere jaren vastgesteld en zodra in een beheersplan ruimte wordt geboden voor jacht en/of visserij hebben belanghebbenden vervolgens geen juridische mogelijkheden meer om zich tegen het uitoefenen van dergelijke handelingen te verzetten.

Flora- en faunawet

Op grond van de Flora- en faunawet is de jacht, dat wil zeggen de plezierjacht op haas, konijn, fazant, houtduif en wilde eend, in natuurgebieden verboden. Dat is volkomen terecht, aangezien er geen enkele noodzaak bestaat voor het uitoefenen van deze dodelijke hobby in de natuur. Het enige argument voor deze activiteit is het plezier dat de jager eraan beleeft. Bovendien is de jacht buitengewoon verstorend, niet in het minst door de aanwezigheid van de jager die overal dwars doorheen loopt of rijdt. Ook het verdragende geluid van de schoten uit het jachtgeweer en de verstoring door de jachthond, die de dode en gewonde dieren voor zijn baas moet ophalen of de dieren moet opjagen zodat ze in de vlucht kunnen worden geschoten, verstoren de rust en stilte in deze gebieden. In de vorige Tweede Kamer met een dier-onvriendelijke meerderheid

is een motie van Schreijer-Pierik (CDA) aangenomen om het verbod op de jacht in natuurgebieden te schrappen. Deze wetswijziging is inmiddels voor advies naar de Raad van State gestuurd en in Argus nr. 4 van 2006 kunt u onze reactie daarop lezen. Mocht deze wetswijziging worden doorgevoerd, dan is misschien toch nog niet alles verloren. De natuurgebieden, waar het verbod uit de Flora- en faunawet betrekking op heeft, zijn namelijk allemaal gebieden die nu worden aangewezen als Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er, zoals uit het voorgaande blijkt, op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht zou moeten rusten op dergelijke handelingen. Maar, zoals uit het voorgaande ook blijkt, loert er op dat front gevaar in de vorm van opname in het beheersplan.

Jacht wel vergunningplichtig

In het kader van de voorgestelde aanwijzing van de Natura 2000-gebieden heeft De Faunabescherming zowel bij de minister van LNV als bij de provincies alvast dringend verzocht om ervoor te zorgen dat handelingen gericht op het vangen en/of doden van dieren altijd vergunningplichtig dienen te zijn. Dergelijke handelingen mogen niet op basis van een beheersplan worden goedgekeurd. Onze overweging daarbij is dat dergelijke handelingen zodanig verstorend zijn en de belangen van de aanwezige natuur en dieren zodanig aantasten dat hiervoor altijd een passende beoordeling zou moeten worden gemaakt.

Daarbij is het aan de jager of de visser om te bewijzen dat zijn activiteiten absoluut geen schade of verstoring teweeg brengen. Op grond van een uitspraak van het Europese Hof van Justitie d.d. 7 september 2004 (het zogenaamde kokkelarrest) is namelijk bepaald dat er alleen vergunning kan worden verleend indien de zekerheid is verkregen dat de betreffende activiteit geen schadelijke gevolgen heeft. Het is essentieel dat voor activiteiten zoals jacht en visserij altijd een dergelijke beoordeling wordt gemaakt. Het kan toch niet zo zijn dat straks op basis van een vastgesteld beheersplan in een Europees erkend natuurgebied hobbyjagers zich jarenlang ongestoord te buiten

kunnen gaan aan plezierjacht op wilde eenden of hazen.

Beheersplannen

Dit alles betekent dat het beheersplan van groot belang is en dat het voor een belanghebbende persoon of organisatie essentieel is om de ontwikkeling van dergelijke plannen nauwgezet te volgen. Gelukkig is in deze wet ook geregeld dat Gedeputeerde Staten van de provincie alleen na overleg met de eigenaar, gebruiker en andere belanghebbenden een beheersplan kunnen vaststellen. In dit plan moet worden vermeld welke instandhoudingsmaatregelen dienen te worden getroffen en op welke wijze. In de Natuurbeschermingswet 1998 is ook vastgelegd dat op de voorbereiding van een beheersplan afdeling 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is. Dat betekent dat het ontwerpbeheersplan ter inzage moet worden gelegd en dat dit bekend moet worden gemaakt in één of meer dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen. Vervolgens hebben belanghebbenden zes weken de tijd om schriftelijk of mondeling hun zienswijze over het ontwerp naar voren te brengen. Wanneer het plan daarna al of niet wordt vastgesteld dient dit in ieder geval te worden gemeld aan diegenen die een zienswijze hebben ingebracht. Tegen het vastgestelde beheersplan kan dan officieel bezwaar en beroep worden ingesteld.

Oproep

Het zal u niet verbazen dat wij hierbij alle natuur- en dierenbeschermingsorganisaties en eventuele andere belanghebbenden oproepen om de dag- en nieuwsbladen goed in de gaten te houden op mededelingen over het terinzageleggen van ontwerpbeheersplannen. Wij verzoeken hen ook er vooral scherp op te letten dat in deze beheersplannen geen ruimte wordt geboden om zonder vergunning handelingen te verrichten waarbij dieren worden gevangen of gedood, of waarbij eieren, nesten, holen, rust- of verblijfplaatsen van dieren worden verstoord, verwijderd of vernietigd. Mocht u in uw omgeving met dit soort plannen worden geconfronteerd, aarzelt u dan niet om uw bezwaar daar tegen in te brengen. Zo nodig willen wij u daar graag bij van dienst zijn.

Niet meer dan een hype in Europa?

HARM NIESEN

Op 21 oktober 2006 werd in Naturalis in Leiden door de Nederlandse Ornithologische Unie een themadag georganiseerd met als titel "Vogels als vectoren van ziektes". Met lezingen over de belangrijke rol van parasieten in vogels in het algemeen, maar met vanzelfsprekend de nadruk op het H5N1 virus in wilde vogels. En om maar meteen met de belangrijkste conclusie van deze dag te beginnen: het hoog pathogene virus wordt uitsluitend aangetroffen in pluimvee en de bron daarvan bevindt zich sinds 1997 in China. Alleen de H5 en H7 varianten van het virus zijn gevaarlijk, maar niet in wilde vogels. Ze zijn dan dus laag pathogeen en worden aangetroffen in watervogels en meeuwen. Die er dus zelf niet ziek van worden. De hoog pathogene varianten worden uitsluitend in pluimvee aangetroffen. Alle vormen van overdracht van het hoog pathogene virus zijn tot nog toe dan ook altijd verlopen via pluimvee. Onder mensen heeft dat ongeveer 190 doden veroorzaakt, vooral in Vietnam en Indonesië. Zo'n 15 % van de patiënten overlijdt, vooral door aantasting van de longen. Ook katachtigen blijken bijzonder gevoelig te zijn voor het virus. In China zijn honderden tijgers gestorven na het voeren met eendagskuikens. Tijgers blijken in dat land tegenwoordig op grote schaal gekweekt te worden vanwege de vermeende heilzame werking van allerlei lichaamsdelen. Je moet wat, als je ze in het wild vrijwel hebt uitgeroeid. Inmiddels zijn er meer dan 25.000 wilde watervogels op het virus getest en dan blijkt de wilde eend met 7 % het hoogste percentage virussen te bezitten.

Onlangs verschenen er berichten in de pers dat deze uitstrijkjes misschien aan de verkeerde kant van de vogels gemaakt zijn en dat er meer op de keel gecontroleerd zou moeten worden. Niets wijst er echter op dat vogels vooral aan longaandoeningen sterven en bij de inmiddels meer dan duizend verrichte keeluitstrijkjes is tot nog toe niets gevonden. Ganzen en zwanen scoren met 2 % besmetting beduidend lager dan de wilde eenden en in de loop van de winter

neemt dit percentage sterk af. Bij andere vogels ligt het percentage nog veel lager. Let wel: het gaat bij deze percentages steeds om de voor niemand gevaarlijke laag pathogene varianten. Opvallend genoeg zijn vooral de met virus besmette zwanen wel aanmerkelijk zwakker dan hun niet besmette soortgenoten. Ze nemen slechter voedsel op en worden dus tegen de trektijd minder snel vet. Waardoor ze pas zo'n 14 dagen later vertrekken. Zoals bekend werden er vorige winter verschillende door het virus gedode zwanen gevonden. Waar die het virus hebben opgedaan is volledig onduidelijk, maar de mogelijkheid dat ze door andere omstandigheden al verzwakt waren, waardoor het virus alle kans kreeg, kan niet worden uitgesloten. Het laag pathogene virus kan in koud water lang overleven. Toch is juist kou een belangrijke factor in de overlevingsstrategie van trekvogels. Arctische gebieden zijn zo goed als steriel en het gevaar van een epidemie in een kolonie van tienduizenden vogels is er gering. Zeker als de vogels ook nog eens aan zout water in plaats van aan zoet gebonden zijn, is de kans op een pandemie gering. Naast de beschikbaarheid van grote hoeveelheden voedsel in de korte maar heftige zomer maakt dat de investering in een enorme reis voor veel vogels aantrekkelijk. Het opbouwen en onderhouden van een im-

muunsysteem is een aanzienlijke investering die de hoog noordelijke broedvogels zich kunnen besparen.

Samenvattend kunnen we zeggen dat alle uitbraken van het gevaarlijke H5N1 virus direct betrekking hebben gehad op handel in pluimvee. Alleen in pluimvee kan het virus in het gevaarlijke H5N1 muteren. Besmetting kan uitsluitend plaats vinden via direct contact of via water. Nimmer hebben wilde vogels het gevaarlijke virus overgebracht op pluimvee of wie dan ook. Integendeel, pluimvee kan wilde vogels besmetten en niet andersom. De zogenaamde preventieve maatregelen als ophokplicht en afscherming van wilde trekvogels die minister Veerman heeft verordonneerd missen dus elke grond. Als de vogelgriep in ons land toeslaat is de kans dat dat iets met wilde vogels te maken heeft volstrekt verwaarloosbaar. Ook de jongste voorbeelden tonen dit weer aan. Kort na de uitbraak in Hongarije, waarvan de besmettingsbron kennelijk nog niet duidelijk is, volgde een uitbraak in Engeland. Onmiddellijk werd weer naar trekvogels gewezen en als enige in Europa kwam Veerman weer met zijn ophokplicht aanzetten. Totdat na korte tijd duidelijk werd dat op het besmette bedrijf geslachte kalkoenen uit Hongarije waren geïmporteerd.

Natuurgebied of jachtparadijsje?

HARRY VOSS EN JAN BOUTERSE

Het komt wel eens voor: je bent aan het fietsen of wandelen en dan, op een onverwachte plek, is er een bosje of natuurgebiedje dat er van enige afstand interessant uit ziet. Geen verwaarloosd of verrommeld overhoekje, maar ook geen terrein van één van de bekende natuurbeschermingsorganisaties. Je denkt dan: "laten we eens kijken of we er dichter bij kunnen komen". Dat blijkt soms lastig te zijn: je moet over het erf van een boerderij, er staan bordjes met verboden toegang of het bosje blijkt volledig geïsoleerd tussen weilanden of akkers te liggen. De hoop dat je iets leuks te zien krijgt, maakt langzamerhand plaats voor achterdocht, want als kritische natuurbeschermer ben je niet op je achterhoofd gevallen: gebeuren daar soms zaken die het daglicht niet kunnen verdragen?

Merkwaardige zaken

Beroepshalve heb ik (Jan B.) vroeger delen van de Achterhoek en Twente doorkruist om daar de kwaliteiten van bos en natuur op kaart te zetten. Daarbij heb ik heel wat merkwaardige zaken gezien. Bossen waarvan alleen de rand nog bestond, maar die verder ingericht waren als afvalstortplaats, oefenbaan voor het africhten van 'politiehonden' of crossterrein. Maar natuurlijk kwam ik ook in meer open gebieden terreintjes tegen met een poeltje in het midden, wat struiken als dekking er omheen en ja, hoor, daar lagen de patroonhulzen. Kortom, weer een lokvijvertje om eenden en ander 'waterwild' gemakkelijk te kunnen neerknallen. Zou de eigenaar van dit terrein ook nog subsidie gekregen hebben omdat hij

het als 'natuurgebied' had ingericht?

Niet alleen bij Winterswijk of Haaksbergen (of waar dan ook in het oosten van ons land), maar ook op de Veluwe - een gebied waarvan het er steeds minder naar uitziet dat het ooit nog eens een samenhangend nationaal park gaat worden - vinden we zaken die ons niet alleen verbazen, maar die zelfs aanleiding zijn om direct naar de politie te stappen om aangifte te doen van een overtreding. Zoals in de in dit artikel beschreven situatie in de gemeente Epe, waarmee wij afgelopen najaar werden geconfronteerd. Wat is er aan de hand? Een particulier bosterrein bleek doelmatig (maar illegaal) ingericht te zijn om wild uit omliggende natuurterreinen te lokken en ter plekke af te schieten.

Door gebruik te maken van bordjes met weinig uitnodigende teksten worden nieuwsgierige wandelaars op afstand gehouden.

Foto: Harry Voss.

Het jachtparadijsje

Op zo'n 7 kilometer ten zuidwesten van Epe grenzen twee natuurgebieden aan elkaar: het Kroondomein in het zuiden en het Wisselse Veen en de Tongerense Heide (Geldersch Landschap) aan de noord- en westkant. Precies in de punt van de Langeweg en de Boerweg ligt een particulier terrein, bestaande uit gemengd bos, dat aan de randen vochtig van karakter is.

En wat troffen we daar aan? In het terrein is een diepe geul gegraven, waarin een drinkpoel is ontstaan. Aan de rand ervan is een voerbak geplaatst. De geul heeft steile zijwanden, waardoor herten die hier komen om te drinken in de val zitten. In het verlengde van de geul is een jachthut opgesteld zodat de dieren gemakkelijk kunnen worden neergeschoten.

Op 2 augustus 2006 is er een gezamenlijke controle uitgevoerd door de politie en medewerkers van het Geldersch Landschap, de provincie Gelderland en de gemeente Epe. De ambtenaren van deze gemeente stelden vast dat verschillende zaken zonder bouwvergunning waren geplaatst: een afdak, een toilet, een fazantenkooi, een container, vier hoogzitten en vijf mobiele hoogzitten. Verder waren zonder aanlegvergunning vijf poelen en een voederput gegraven.

De jachthut bij de drinkplaats is zodanig geplaatst dat dieren bij het verlaten van het gebied precies in het vizier van de jagers komen.

Foto: Harry Voss.

Wat betreft de fazantenkooi: kennelijk voelde de eigenaar van het terrein enige nattigheid toen hij deze plaatste, want anders had hij er toch geen bordje opgehangen met de tekst 'Hobbydieren voor de kinderen, en niet voor de jacht - mocht u dat soms denken!!'. Een woordvoerder van de Gelderse Milieufederatie voegde in het artikel in de Stentor er nog aan toe dat een gebied met beschermingsdoelstellingen en bordes met opschrift als 'rustgebied' en 'vogelreservaat' in korte tijd is omgevormd tot jachtterrein. Natuurlijke wildroutes zijn doorsneden.

Hoe zit het met de vergunningen? Voor het afgraven van gronden en het aanleggen van poelen is een ontgrondingsvergunning van de provincie nodig. Het oprichten van jachtstallages is onderhevig aan plaatselijke regels. De gemeente Epe is wat dat betreft echter nogal laks. Zo staan er bij een laatste telling meer dan 50 schiethutten op de gronden van de gemeente, die allemaal zonder toestemming zijn geplaatst. Over het bijvoeren straks meer, maar op de manier zoals dat in het bewuste gebied wordt gedaan, is het zeker niet toegestaan!

'Ludieke' teksten op een fazantenkooi moeten voorkomen dat bezoekers argwaan krijgen...
Foto: Harry Voss.

Geen zin

Over de overtredingen verscheen een artikel in de Stentor van 19 december en drie dagen daarna zijn er door de PvdA-fractie vragen gesteld aan het college van B&W van Epe. Hun antwoord kort samengevat: er zijn inderdaad overtredingen geconstateerd. Het beleid van de gemeente is om de overtreder een dwangsom op te leggen om hem te dwingen het terrein weer in de originele staat terug te brengen. De gemeente Epe weet, behalve in dit geval, in de afgelopen jaren niets van andere hoogzitten of drinkplaatsen die in strijd zijn met het bestemmingsplan. Voor maatregelen ziet de gemeente dan ook geen aanleiding. Ons

commentaar daarop: de gemeente Epe is door ons wel degelijk in kennis gesteld van de aanwezigheid van een groot aantal illegale schiethutten, maar heeft kennelijk geen zin de eigenaren daarvan al te veel tegen te werken.

Hoe het ook zij, het Groennetwerk Noord-Veluwe, een samenwerkingsverband van politie, Koninklijke Marechaussee en toezichthouders van natuurgebieden op de Noord Veluwe, heeft de 56-jarige eigenaar van het terrein als verdachte aangehouden. De politie heeft proces-verbaal opgemaakt. De man in kwestie is inmiddels weer op vrije voeten maar het Openbaar Ministerie behandelt de zaak verder. Het is nu aan de provincie Gelderland en de gemeente Epe om ervoor te zorgen dat de eigenaar het gebied in de oorspronkelijke staat terugbrengt. Laatste nieuws (eind februari 2007): de eigenaar van het terrein heeft nog niets gedaan. Het terrein ligt er nog net zo bij als enkele maanden geleden, toen we de situatie voor het eerst zagen.

Telvoer?

De Faunabescherming is zeer verontrust dat jagers in Nederland zich op grote schaal niets aantrekken van de uitgangspunten van de Flora- en faunawet. Eén van de hoofdlijnen van deze wet is dat de bescherming van de dieren voorop staat en dat in het geval van ernstige schade (voor de landbouw of aan weg- en waterwerken) jacht alleen wordt

toegestaan als andere methodes om de schade te voorkomen hebben gefaald.

Bij voeren van wild ter bevordering van de stand van diersoorten is sinds de invoering van de Flora- en faunawet niet meer toegestaan. Het uitleggen van lokvoer ook niet. Maar de jagers hebben iets anders bedacht: het begrip telvoer. Om dieren als wilde zwijnen effectief te kunnen tellen, moet je ze naar bepaalde plekken lokken. En dat kan alleen met telvoer. Althans, dat zeggen ze. Deskundigen bij Alterra zetten grote vraagtekens bij de nauwkeurigheid en het nut van het tellen. Minister Veerman heeft - volgens ons in strijd met de wet - zo zijn eigen invulling aan het thema telvoer gegeven en heeft eind vorig jaar gezegd dat er 175 kilo telvoer per 100 ha mag worden neergelegd. Dat zou dan mogen tot 31 januari (is onlangs verlengd tot 15 maart), als het afschot is gehaald, want daarna mag er geen lok/telvoer meer worden gebruikt. De Faunabescherming weet dat er op veel plaatsen aanzienlijk meer wordt gevoerd dan is toegestaan. We kennen terreinen waar regelmatig grote hoeveelheden oliebolletjes, aardappelen en broden worden gedumpt.

Over het bijvoeren van wild valt nog veel meer te zeggen, want de vraag is wat je vinden moet van de aanleg van voerakkers (vaak grootschalig), zoals bij Planken Wambuis (Natuurmonumenten) en op de Hoge Veluwe. Ze voeren daarvoor argumenten aan als zouden ze oude graansoorten of

Kaartje van het gebied (7 km wzw van Epe). Het bewuste natuurterreintje is met zwarte arcering aangegeven. De terreinen links van en boven de arcering zijn van het Geldersch Landschap. Gortel en de Gortelsche Berg liggen op het gebied van het Kroondomein. Een hokje op de kaart is 1 x 1 km.

zeldzame akkeronkruiden een handje helpen, of dat kleinschalige, op ouderwetse manier uitgevoerde landbouw ook zeldzaam geworden vogelsoorten, zoals de ortolaan, kan redden. Maar wij zijn bang dat het bij al die voerakkers in de eerste plaats gaat om het vetmesten of vergroten van de stand van herten en ander schietbaar wild. En dat is toch echt in strijd met de bepalingen van de Flora- en faunawet.

Wangedrag en misstanden

Ergernissen over de jacht

De laatste tijd krijgt De Faunabescherming steeds vaker schokkende berichten van mensen van wie huisdieren door jagers zijn beschoten en daarbij zijn gedood of ernstig gewond zijn geraakt. Bovendien krijgen wij vaak berichten van mensen die ongewild getuige zijn geweest van jachtpartijen, waarbij regels zijn overtreden en waarbij dieren onnodig hebben moeten lijden. In dit artikel geven we u twee van zulke getuigenverklaringen die ons recent bereikten.

Duivenjacht

"Ik heb nog foto's van de kapotgeschoten duiven, op mijn erf nota bene, van de duivenjacht afgelopen zomer. Ze schoten hier zowat mijn katten uit m'n tuin. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat hebben ze hier duiven staan schieten. Uit de bomen van de burens; met lokduiven in het veld. En het ergste van alles was dat die duiven nog met jongen zaten ook! Mijn hond was totaal over de rooie die dag en bleef er zowat in. Het was echt vreselijk om aan te zien. Ik heb de inspectie én de politie gebeld en de politie is hier ook ter plaatse komen kijken maar ze konden niets beginnen. Het jachtseizoen was geopend en dat die duiven toevallig laat waren met broeden was hun probleem. Zijn daar geen regels voor?"

Aangeschoten haas

"Vanmiddag reed ik rond 14.00 uur op mijn paard over het fietspad in een poldergebied. Ongeveer 20 meter verderop liepen een paar jagers in het veld. Zij schoten een haas aan (in de richting van het fietspad) en mijn paard schrok van de knallen, sprong een meter de lucht in en ging er vandoor. Ik kon hem nog op tijd omtrekken voordat we de weg opstoven. Ik ben toen teruggegaan en zag tot mijn afgrijzen een haas met een kapotte poot rondtollen en omhoogspringen. Dat duurde lang. De jager liep er op z'n dooie akkertje naartoe en stond er naar te kijken. Het duurde wel vijf minuten voordat de haas niet meer rondsprong. Hij heeft hem niet afgeschoten. Ik heb m'n longen uit m'n lijf gescholden en zat een half uur later nog te bibberen van kwaadheid en ongeloof. Deze jager heeft hier zijn jachtgebied. Een paar jaar geleden was ik mijn kat kwijt. Deze is gevonden, doodgeschoten, keurig neergelegd in een rijtje met vergeten dooie hazen! Alles in vergaande staat van

ontbinding op zijn jachtterrein. Hij gebruikt kisten op een kaal stuk land als jachthut. Mijn buurvrouw heeft paarden en de jager presteerde het om naast de wei waarin ze lopen te gaan schieten terwijl zij tussen de paarden liep. Die kwamen toen allemaal recht op haar afrennen en zij, een doorgewinterde paardenvrouw, deed het bijna in haar broek van angst!

Mijn buurvrouw heeft het eens geprobeerd een klacht over hem in te dienen, maar zonder resultaat. Ze heeft hem ook gevraagd om rekening te houden met anderen maar daar heeft hij geen boodschap aan. Ik ben deze kerel zat en wil hem aanpakken."

Ons advies

Omdat jagers steeds brutaler worden tegen burgers en zij dieren nog altijd respectloos behandelen, raden wij alle mensen, die hiermee te maken krijgen, aan zich in hun woonomgeving te organiseren. Wij adviseren hen om samen te werken met plaatsgenoten, die eveneens ongewild met de jacht worden geconfronteerd. Leg voor zover mogelijk alles vast op foto of film. Daarnaast moeten, als dat kan, alle details over datum, tijd, plaats, welke diersoort(en), hoeveel jagers, welke jachtmiddelen en bij voorkeur ook wie, worden geregistreerd. Wanneer er concrete gegevens voorhanden zijn en er zijn getuigen, dan pas is het verstandig om het openbaar te maken en aangifte te doen. Jagers proberen enerzijds in toenemende mate hun activiteiten verborgen te houden, maar daarnaast treden zij toeschouwers c.q. gedupeerden op zeer brutale of zelfs intimiderende wijze tegemoet.

In bijna alle gevallen worden de regels door hen met voeten getreden, maar zonder getuigen maken de klagers bij een eventuele aangifte geen schijn van kans. Wij waarschuwen degenen die aangifte willen doen er ook voor dat zij goed moeten opletten bij wie zij dat doen. Wij adviseren hen de persoon bij wie zij aangifte doen altijd eerst te vragen of hij/zij connecties heeft met de plaatselijke wilbbeheereenheid. Is dat het geval, dan is het raadzaam te vragen om een andere politieambtenaar. Doe je dat niet dan loop je beslist het risico om de dupe te worden van belangenverstrengeling.

Redactie

Deze 'telvoer'-bak heeft de voorjaarsstorm niet goed doorstaan. Foto: Harry Voss.

We moeten het bijvoeren zien tegen de achtergrond dat de jagers voor een aantal soorten nog steeds streven naar een zo groot mogelijk jaarlijks afschot. Dat houdt in dat bijvoorbeeld voor edelherten en reeën een niet-natuurlijke leeftijdsopbouw en geslachtsverhouding wordt nagestreefd, zodat de reproductie zo groot mogelijk is. Er zijn maar enkele natuurterreinen, bijvoorbeeld de Veluwezoom, beheerd door Natuurmonumenten, waarin een ander beleid wordt gevoerd. Daar vinden we evenveel mannelijke als vrouwelijke exemplaren, is de reproductie geringer, hoeft er ook minder geschoten te worden, worden de dieren wat minder schuw en laten ze zich dus *meer* zien.

Ten slotte

Ook in de situatie van het natuurterreintje nabij het Wisselse Veen zien we weer dat er sprake is van verschillende overtredingen. Dat duidt erop dat er geen sprake is van een menselijke vergissing, maar van een bewuste opzet. In het buitengebied is er veel te weinig controle op zaken die met de jacht te maken hebben. De Faunabescherming moet dan weer de noodklok luiden om misstanden zichtbaar te maken. In sommige kringen worden wij daarom wel uitgemaakt voor 'extremisten'. Laten we wel zijn: extremisten zijn mensen die bewust regels overtreden. Na lezing van dit artikel mag u aangeven wie dat zijn!

Hazen in de opvang

CAROLINE ELFFERICH

Vluchtende haas. Foto: Rob Voss.

Bij de Vogel- en Egelopvang in Delft, waar ik als vrijwilliger werk, wordt jaarlijks een klein aantal hazen gebracht. In de periode van 2001 t/m 2005 ging het in totaal om 26 hazen. Hiervan waren er 22 onvolwassen. De leeftijd van de jonge hazen varieerde van enkele dagen tot weken oud. De jonge dieren verschenen van maart tot en met oktober bij de opvang. Dat is vrijwel de gehele periode waarin jonge hazen worden geboren (R. Lange et al., 1994).

In de maanden maart, mei en augustus kregen we meer jonge hazen binnen dan in de overige maanden. Ik heb me afgevraagd of in deze drie maanden de meeste jongen worden geboren, maar in de zoogdiergids kan ik dat niet letterlijk terugvinden. Er staat wel beschreven dat hazen, na een draagtijd van 41 tot 44 dagen, ongeveer 3 worpen per jaar kunnen krijgen en dat de grootste worpen (maximaal 6) in april/mei plaatsvinden. Het is dus niet ondenkbaar dat er in een jaar drie "geboorte-explosies" zijn, als de vrouwtjes min of meer gelijktijdig jongen krijgen.

Vondelingen

Er zijn verschillende redenen waarom jonge hazen in de opvang belanden. Honden en katten vangen wel eens een haasje, maar ook in het verkeer vallen er slachtoffers, vooral onder de oudere hazenjongen. Zo nu en dan worden er jonge hazen gebracht die zijn gevonden tijdens baggerwerkzaamheden of grasmaaien. Of het in dit soort gevallen noodzakelijk is om de haasjes bij de opvang af te leveren, kan ik niet goed beoordelen. Wellicht zou het beter zijn om ze een paar meter te verplaatsen, zodat ze buiten de gevarezone komen. De haasjes moeten echter niet met de blote hand worden opgepakt, omdat de kans bestaat dat de moeder ze verstoot als ze naar mensen ruiken. Soms brengen mensen jonge haasjes bij de opvang omdat ze denken dat ze door de moeder zijn verlaten. De volgende zinnen uit de zoogdiergids maken duidelijk hoe moeilijk dat is vast te stellen: "Jonge haasjes worden volledig behaard en met open ogen geboren. Ze verlaten al na één of enkele dagen de geboorteplek, maar komen daar drie kwartier na zonsondergang terug. Een kwartier later verschijnt de moeder, die ze gedurende slechts enkele minuten zoogt en ze daarna weer verlaat". Hieruit blijkt dat je in de praktijk nooit kunt achterhalen of een jonge haas werkelijk door de moeder is ver-

laten. Daarom moet men altijd van gezonde jonge hazen afblijven!

Terug in de natuur

Haasjes die ten onrechte bij de opvang zijn gebracht, kunnen niet direct worden teruggezet op de vindplaats, vanwege het risico dat ze door de moeder worden verstoten. Vrijwel alle jonge hazen gaan naar een vrijwilligster van de opvang, die zich heeft gespecialiseerd in het opvoeden van jonge zoogdieren. Als de jonkies niets mankeren, dan worden ze door haar vrijwel altijd succesvol grootgebracht, zelfs als ze nog heel jong zijn en met de fles moeten worden gevoed. Het vraagt de nodige kennis, inzet en ervaring om jonge zoogdieren op de juiste wijze te verzorgen. Zodra de jonge hazen zelfstandig zijn worden ze vrijgelaten in de buurt van de vindplaats. Van alle jonge hazen die in de periode van 2001 t/m 2005 bij de opvang zijn gebracht, is ongeveer de helft na verloop van enkele weken of maanden weer in vrijheid gesteld. De haasjes die het niet hebben overleefd hadden bij aankomst meestal ernstige verwondingen en stierven spoedig.

Verkeersslachtoffer

In vijf jaar tijd zijn slechts vier volwassen hazen bij de opvang gebracht. Het is niet in alle gevallen duidelijk wat deze hazen is overkomen, maar uit het letsel en de vindplaats kan worden afgeleid dat het vermoedelijk allemaal verkeersslachtoffers betreft. Drie van de vier hazen waren dusdanig zwaar gewond dat ze het niet hebben overleefd. Slechts 1 haas kon weer in vrijheid worden gesteld. Door toeval heb ik deze ene haas een beetje beter leren kennen...

Een haas op zondag

Op een zondag in februari arriveerde ik vroeg in de avond bij de opvang om de middagdienst af te lossen. Direct na binnen-

komst viel het me op dat in de eerste opvang één van de grote hokken volledig was afgeschermd met een donkerrood badlaken. Wat zou daar voor dier in zitten? Nieuwsgierig las ik het formuliertje dat aan het hok hing. Het bleek een haas te zijn die deze zondag was binnengebracht. Vermoedelijk was het een vrouwtje. Ze was uit een sloot aan de Bieslandseweg gehaald en bij aankomst verkeerde ze in shocktoestand. Van de middagdienst vernam ik dat ze in de loop van de dag was bijgekomen en zich zelfs al had gepoetst. Heel voorzichtig trok ik de handdoek een beetje opzij om naar de haas te gluren. Wat voor reactie kun je van zo'n dier verwachten? Regelmatig had ik ze in het vrije veld gezien, maar nooit eerder had ik een haas meegeemaakt in de opvang. Zou ze bij verstoring tegen het gaas van haar hok knallen? Voor de zekerheid gedroeg ik me zo rustig mogelijk. De haas bleef in elkaar gedoken zitten met de oren plat op de rug. Toen ik iets langer naar haar keek, kneepte ze haar ogen een beetje dicht.

Gedurende de avond keek ik af en toe in het hok. Steeds zat de haas op een andere plek, maar niet één keer hoorde of zag ik ook maar de geringste beweging. Ik besloot wat eten en drinken in het hok te zetten. In het handboek las ik dat een bakje konijnenvoer, hooi en water geschikt zou zijn als startdieet. Met deze spullen ging ik naar het hok. Voorzichtig haalde ik het badlaken weg en uiterst behoedzaam deed ik de deur open. Ieder moment verwachtte ik dat de haas wild zou gaan rondspringen, maar niets van dat alles. Zelfs als ik wat hooi vlak voor haar neus legde, verroerde ze geen vin.

"Gedrukt"

De haas kon ik nu voor het eerst goed bekijken. Net als bij een konijn zitten de ogen van een haas aan weerszijde van de kop en puilen een beetje uit. Hierdoor hebben hazen een gezichtsveld van 360° en hoeven ze hun kop niet te bewegen om vijanden in de gaten te houden. Het viel me op dat het dier een grote pupil had die niet helemaal rond lijkt te zijn. Als de haas echter haar ogen iets verder opensperde kon ik aan alle kanten de

Jachthutten.nl

Valkenburg

De "jachthut van het kwartaal" staat dit keer in Valkenburg aan de Geul. Bij het noemen van de plaatsnaam Valkenburg krijg je altijd weer dat fijne vakantiegevoel en moet je onwillekeurig denken aan een wandeling langs de Geul of in het prachtige Gerendal.

Maar hoe anders kan de werkelijkheid zijn in deze schitterende, Zuid-Limburgse omgeving ...

Op een privé terrein in de buurt van Valkenburg had de eigenaar van het perceel illegaal deze hoogzit geplaatst. Nadat De Faunabescherming bezwaar tegen het bouwwerk had aangetekend, werd de eigenaar door de gemeente verzocht de vergunning alsnog in orde te maken! Op verzoek van De Faunabescherming om de hut "zo spoedig mogelijk af te breken" weigerde de gemeente in te gaan. Ze koos voor legalisering van de moordhut.

En dat het in deze buurt vrijwel zeker niet alleen om moord vanuit deze hut gaat, bewijst het hierbij afgedrukte persbericht. Voor de Limburgers is het inmiddels duidelijk dat de eigenaar van de jachthut vermoedelijk ook de dader is van een aantal zeer ernstige overtredingen. Je blijft je verbazen over de daden waartoe een jager in staat is om zijn jachtbuit te beschermen.

Onderzoek naar vergiftigde beschermde roofvogels en beschermde zoogdieren gestart

29-03-2006

Het *Functioneel Parket* heeft op 28 maart 2006 dit persbericht verspreid.

De persvoorlichting over dit bericht wordt verzorgd door het Functioneel Parket in Den Haag.

Onder leiding van het Functioneel Parket heeft het Regionaal Milieu Team van de politieregio Limburg Zuid, met ondersteuning van de afdeling Bijzondere Wetten en de AID, een onderzoek ingesteld naar het vergiftigen van beschermde roofvogels en beschermde zoogdieren.

Op 27 maart 2006 heeft er een doorzoeking plaatsgevonden in een woning en een bijbehorend bosperceel in Zuid Limburg. In de woning werd een hoeveelheid giftig bestrijdingsmiddel, Temik (Aldicarb),

aangetroffen. In het bosperceel werden op twee zogenoemde aasplaatsen en in diverse dassenburchten met Aldicarb vergiftigde stukken vlees aangetroffen. Bij een ingang van twee dassenburchten werd een dode vos en een dode das aangetroffen. Uit nader onderzoek bleek dat de vos was doodgeschoten en de das vermoedelijk met Aldicarb was vergiftigd. Beide zijn in beslag genomen. Tevens werden zestien niet-geringde fazanten alsmede diverse vallen en 6 vuurwapens (kogel- en hagelgeweren) in beslaggenomen.

De eigenaar/bewoner en zijn echtgenote zijn als verdachte aangehouden voor overtreding van de Bestrijdingsmiddelenwet en overtreding van de Flora en Faunawet. De echtgenote is inmiddels in vrijheid gesteld. De man is in verzekering gesteld.